Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

RAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראשען | היינט 10 זייטען.

לאדזשער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

№ 228 | Łódź, Niedziela 28 września 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג כד אלול תרפ"ט | № 228

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

צאהלט נישט איבער קיין געלד!

פערגעסט נישט איינקויפען אייער קאסמעטיק

אז געלד = שפארען איז א טייערע זאך און דאס קענט איהר נאר, אויב איהר וועט

אין דער 1-טער קאנקורענץ-פערפומעריע אין לאדז

S.BUCHWAJC, Piotrkowska 22
Telefon 31-43

פון היינט אן אלעס צו שפאט ביליגע פרייזען!

בעמערקונג: יעדער קויפער בעקומט 1 Gratis 1 פלאקאן פערפום און 1 שטיקעל זייף

יודישער הילפס-פעראיין „משמרת החולים"
אלעקסאנדראווסקא 6, טעל. 46 24

היינט, זונטאג, דעם 29-טען סעפט. 3 נאכמ. לטובת „משמרת החולים" קומט פאר א גרויסע

גארטען-פערוויילונג

מיט אן איבער-ראשענד רייך פראגראם: א גרויסער ארקעסטער | פאנטאזיע לאטעריע מיט פיל ווערטפולע פאנטען | אייגענער כשר'ער בופעט — אויפ'ן ארט. —

גארטען-רעסטאראן געברידער קרעל
2 זאכאדניא 2

אכטונג, לאדז און אומגעגענד!

אין לאדז ווערט פערקויפט ווייז, וועלכער ווערט פאבריצירט אויפ'ן ארט מיט נאכגעמאכטע עטיקעטען פון מיין פירמע. איך ווארען דעריבער אלע געעהרטע קונדען און קאנסומענטען צו אבאכטען אויף פאלגענדע עטיקעטען, וועלכע זענען רעגיסטרירט אונטער № 18155 מיט וועלכע די פלאשען פון מיין פירמע זענען פערזעהען

גלייכצייטיג ווארען איך אלע ליטאגראפיעס און וויינהענדלער דאס אלע נאכפעלשער וועל איך געריכט-ליך פערפאלגען.

מיט אכטונג
אינהאבער:

„ALWIN" — „אלווין"

א. ליבערמאן, ווארשא, פראנציסקאנער 19
עקזיסטירט זייט יאהר 1888.

אין לאדז האב איך נישט קיין פיליעס

מיין וויין ווערט פערקויפט אויסשליסליך אין פאלגענדע לאדזער פירמעס:

1) גוטמאן, פל. וואלנאשטשי 11
2) י. בעלכאטאווסקי נארוטאוויטש 31
3) ש. פרימאן, זאוואדזקא 6
4) מ. פאגעלמאן, צעגעלניאנא 42
5) ל. ראזענבערג, גרינער מארק 3
6) ל. שיינבייז, נאוואמיעסקא 27
7) מ. גרונדמאן, זגיערסקא 10
8) ע. מ. סאוויצקי, בזשעזשינער 21
9) ה. פ. רובינשטיין, פאלודניאווא 32
10) י. בארענשטיין, אלעקסאנדער 85

גלייכצייטיג ווינש איך אלע מיינע געעהרטע קאנסומענטען

א כתיבה וחתימה טובה

קוואליפיצירטע הערן-שניידער-ארבייטער

קענען זיך מעלדען ביי א. ניעדזשוויעדזש
נארוטאוויטשא 5.
(דזשעלנא)

א שטריקער ארבייטער,

ווי אויך א שטריקער מיט אן אייגענער מאשין קען זיך מעלדען בייקאץ, נאוואמיעסקא 3 אין נייעם הויז. א לערן-יונגעל קען זיך מעלדען.

גאנץ לאדז

דארף איינמאל פאר אלע מאל וויסען, אז 6 פאטאגראפיעס פאר 2,50 קריגט מען נאר אין פאטאגראפ ע „סטודיא" פולנאצנא 29. בעמ.: פאס און זעמטליכע דאקומענטען פאטאגראפיעס באלד נאכ'ן פאטאגראפירען.

עס ווערען געברויכט פון זאפארט

קוואליפיצירטע

טישלער און שלאסער

צו בוי-ארבייט.

מעלדען זיך אין ביורא י. טילער, טרעמבאצקא 18 פון 4–6 נאכמיטאג.
9696

אלע געליטענע דורך דער פירמע

י. מ. ארבאך

סקווערא 5

ווערען געבעטען זיך צוזאמען צו קומען היינט, זונטאג, דעם 29-טען ד. ח., 5 א זייגער נאכמיטאג, אין לאקאל פון האנדווערקער-קלוב, פאלודניאווא 4. דער צוועק פון דער בעראטונג איז זעהר וויכטיג און דרינגענד.

אין נאמען פון אלע געליטענע

ש. טענענבוים

לאדז, פיעטריקאווער 192.
1696

„הזמיר", אל. קאשציושקי 21.

בית תפלה

לימים נוראים

איינטריטס-קארטען אין לאקאל פון „הזמיר" פון 10–8 אווענד.

היינט, זונטאג, 11 א זייגער פארמיטאג קומט פאר אויפ'ן בית החיים די ענטהילונג פון דער מצבה נאך מיין אונפערגעסליכען מאן

ישראל חיים גוטמאן ז"ל

וועגען וואס עס טיילט מיט אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע

די הינטערבליבענע פרוי.
9692

עפענטליכע מודעה.

מיר זענען מודיע, אז די כאינער קצבים האבען נאכגעגעבען דעם ב"ד והראבינאט שליט"א אלע געניטיגטע תקנות אויך די תקנות צווישן קצבים לגבי שוחטים. דעריבער איז פון היינט אן שוין צוריקגעשטעלט אויפ'ן בעסטען אופן אונזער השגחה איבער די כאינער יאטקעס.

אין יעדער כאינער יאטקע ווי אויך אין די גראשער-געוועלבערוועלען מיר והיום והלאה אריינגעבען יעדען חודש א נייעם הכשר. די נייע הכשרים ווערען געגעבען די טעג און זענען גילטיג ביז חודש מרחשון תר"צ הבע"ל. א הכשר בעקומט נאר דער, וואס ברענגט פון ראבינאט און פון ארט-שוחט, אז ער איז א מהמין אויף כשר-פליייש און איז א שומר-שבת. דער הכשר וועט גארנישט קאסטען.

הב"ד והראבינאט דק"ק טושין.

אכטונג, בעקער-מייסטער אין לאדז!

אפגעשאפט דאס וועגען זעמעל

פון היינטיגען טאג אן!

איינשטימיג מיט'ן בעשלוס פון דער גענעראל-פערזאמלונג, וועלכע איז פארגעקומען דעם 22-טען ד. ח. בשותפות מיט'ן קריסט-ליכען בעקער-צעך איז בעשלאסען געווארען נישט צו וועגען קיין זעמעל, נאר צו פערקויפען אויפ'ן שטיק. איהר זאלט וועגען 1 קילא 55 רויהטיג א פראס און צו פערקויפען 5 גראשען א זעמעל אין דעטייל און 23 זעמעל פאר 1 זל. אין הורט, כדי דער געוועלבער זאל האבען 10% ראבאט.

עלטסטער פון בעקער-צעך משה פאזנאנסקי.

גרויסע שרפה אין „לודזיה"

אפגעברענט די וועבעריי. — דער שאָדען בעטרעפט 15 טויזענד פונט

תל־אביב, 28 (יט"א טעלעגראַפיש).
היינט איז אויסגעבראכען אַ גרויסע שרפה אין דער פאַבריק „לודזיה". ס'איז אפגעברענט געוואָרען די גאַנצע וועבעריי. די זאקען־אפטיילונג און די סחורה־אפטיילונג איז אפגעראַטעוועט געוואָרען. דער שאדען בעטרעפט 15 טויזענד פונט. דאס איז די גרעסטע שרפה, וועלכע זענען ווען ס'איז פארגעקומען אין תל־אביב.

יודען זאלען באַקאַטירען די אויספארשונגס-קאַמיסיע

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראַפיש).
די יט"א דערוויסט זיך וועט די אויספארשונגס־קאמיסיע האבען זעהר שמאלע קאמפעטענצען. די קאמיסיע וועט נישט קענען אויסהערען נישט די צררים און נישט קיין עדות. ס'איז מעגליך, אַז יודען וועלען באַקאַטירען די קאמיסיע.

אראבישע דעלעגאַציע אין לאנדאן

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראַפיש).
אַנ'אַראַבישע דעלעגאַציע איז אפגעפאהרען קיין לאנדאן.

אוסישקין אין ירושלים

ירושלים, 28 (יט"א) דער הויפט־דירעקטאר פון יודישען נאַציאָנאַל־פאנד מ. מ. אוסישקין, איז אנגעקומען קיין ירושלים.

נידערטרעכטיגע בלבולים אויפ'ן אַמעריקאנישען גענעראַל-קאנסול

ירושלים, 28 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.א.)
אַנ'אַראַבישע צייטונג האָט פערעפענטליכט אַ ידיעה, אַז דער אַמעריקאַנישער גענעראַל-קאָנסול אין א"י זאָל האָבען ערקלערט דאָס די יודען האָבען אַליין אויסגעשאָכטען די ישיבה-תלמידים, כדי קענען שפּעטער אָנקומען צו דער הילף פון אַמעריקאַנער יודען.
דער אַמעריקאַנער גענעראַל-קאָנסול קנאַבענשוה האָט באַלד אָפּגעלייקענט די נידערטרעכטיגע אינפאָרמאַציע.

אפגעשטעלט נאך אנ'אראבישע צייטונג

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראַפיש).
די מאַכט האט אפגעשטעלט נאך אַנ'אַראַבישע צייטונג „נאסער" פאר העצען צו באיקאט.

א הערצליכע אויפנאהמע פאר אראבער אין תל-אביב

תל־אביב, 28 (יט"א) 3 אראבער פון חברון, וועלכע האבען, ריזיקירענדיג מיט זייער לעבען, אפגעראטעוועט 14 יודען, בעת דער שחיטה אין חברון, זענען געקומען צו גאַסט קיין תל־אביב צום דאקטאר אלקנה.
די יודישע אינסטיטוציעס האבען הערצליך בעגריסט די אַראבישע געסט.

שלאכט מיט וואהאביטען

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראַפיש).
נעכטען האבען ענגלישע קריגס־אעראפלאַנען געשטיצט דורך פאַנצער־אויטאמאבילען, אנגעהאַלטען אַ גרויסע שלאכט ביי עמון מיט אַ מחנה וואהאביטען, וועלכע האבען זיך געוואלט אריינרייסען פון אראביען אין עבר־הירדן און ארץ־ישראל.
די וואהאביטען האבען געליטען גרויסע פערלוסטען און זענען אין אומארדנונג צולאפען. איבעראלענדיג אויפ'ן אָרט פיל טויטע און פערוואונדעטע.

אראבישע בעמיהונגען

ירושלים, 28 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.א.)
דער מוזולמענישער ראַט האָט ווידער אָנגעהויבען בעמיהונגען, אַז דער שייך קאַלעד מארקא, וואָס איז געשמידט געוואָרען אין קייטען און איז אַרעסטירט געוואָרען, זאָל בעפרייט ווערען אויף קויציע.

60 יתומים, 23 אלמנות

ירשלים, 28 (יט"א). לויט די ידיעות, וואס זענען ביז איצט געזאַמעלט געווארען, זענען נאך די הרוגים פון די לעצטע געשעהענישען פערבליבען 60 יודישע יתומים און 23 אַלמנות. צווישען די יתומים האבען 43 פערלוירען זייערע פאטערס און 17 זענען געבליבען קיילעכדיגע יתומים.

פון עבר הירדן

ירשלים, 28 (יט"א) אין פערלויף פון דער אויספארשונג וועגען אנפאַל אויף כפר־ילדים האט זיך אַרויסגעוויזען, דאס די שפורען פיהרען קיין עבר־הירדן; די אויספארשונג ווערט ווייטער פארטגעזעצט.

אראבער ווילען נישט אפשטעלען די באיקאָט-אַקציע

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראַפיש).
דער קרייזקאמיסאַר פון ירושלים האט צונויפגערופען אַ קאנפערענץ פון די יודישע און אראבישע סוחרים און פארגעשלאגען זיי אַרויסצולאזען אַ געמיינזאַמען אויפרוף, וועגען אויפהערען דעם באיקאט. די אראבישע סוחרים האבען זיך אפגעזאגט אונטער־צושרייבען דעם אויפרוף, מאטיווירענדיג דאס דערמיט, וואס זיי ווילען נישט ברעכען די נאַציאָנאַלע סאלידאַריטעט.

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראַפיש).
אין די באַנקקרייזען האַלט מען פאַר נויטיג אויסצואַרבעטען אַ דרוק אויף די אַראַבישע סוחרים דורך צוריקציהען זיי די קרעדיטען, כדי אויף אַזא אופן צו צווינגען זיי אויפהערען דעם באיקאט.

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראַפיש).
יודישע סוחרים האבען זיך געווענדעט צום ציוניסטישען עקזעקוטיוו, אַז ס'זאלען אנגעווענדעט ווערען אַלע מיטלען אַ סוף צו מאַכען צום באיקאט, ווייל דאס בעדראהט זייער עקזיסטענץ.

ימים-נוראים ביים כותל-מערבי

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראַפיש).
צוליב דעם, וואס דער נעהנטער זיך די ימים־נוראים האט די מאַכט פעסטגעשטעלט דעם אינווענטאַר, וואס קען אַנגעשטעלט ווערען ביי דעם כותל־מערבי: אַ כיור, אַ קליינער ארון־קודש און אַ טיש אויף קריאת־התורה.

די עליה קיין ארץ-ישראל

ווארשא, 28 (יט"א) דער צענטראַל־קאמיטעט פון וועלט־פערבאַנד „החלוץ" אין ווארשא האט בעקומען אַ מיטטיילונג פון טריעסט, אַז פאַר די לעצטע 2 טעג זענען דורך טריעסט אַרויסגעפאהרען קיין א"י 200 יודען; פאַר'ן גאַנצען חודש סעפטעמבער — 540 און אקטאבער פאהרען אַרויס קיין א"י — 840 חלוצים.

די באָיקאָט-אַקציע סען. גאדאָר אין ארץ-ישראל

ירושלים, 28 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש)
אַהער איז אָנגעקומען דער פאָרזיצער פונ'ם פראָוויזישען פראָ-פּאַלעסטינאַ-קאָמיטעט סען. גאדאר.

קאָנפערענץ צווישען ד"ר ווייצמאַן און לאָרד זשאָרזש

לאָנדאָן, 28 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) פּראָפ.
חיים ווייצמאַן האָט אַ גאַנצע העלפט אַ לאַנגע קאָנפערענץ מיט לאָרד זשאָרזש.

כל המצר לישראל, נעשה ראש

ירושלים, 28. (יט"א טעלעגראַפיש). **דער קאָמענדאַנט פון דער א"י פּאָליציי און דער פּאָליציי-קאָמענדאַנט פון חברון האָבען בעקומען די קעניגליכע מעדאַל פּאַר פערדינסטען, וועלכע זיי האָבען געהאַט ביים איינשטעלען די אָרדנונג בעת דער שחיטה אין חברון. (ווי בעקאַנט, איז דער פּאָליציי-קאָמענדאַנט אין חברון די גאַנצע צייט פון דער חברונ'ער שחיטה נישט אַרויס פון זיין ביוראָ).**

אויפרוף צום יודישען פאָלק

לאָנדאָן, 28. (יט"אַ טעלעגראַפיש) פּראָפ.
ווייצמאַן און לאָרד מעלטשעט האָבען אַרויסגעלאָזט אַנ'אויפרוף צום יודישען פאָלק.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשאַ 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן.
פאַרן אפפאהרען נאך ווין—נור איינציגע פארשטעלונגען פון די בעליבטע אַרטיסטען
ווירא קאניעווסקא, פּאול ברייטמאַן
היינט, זונטאג, דעם 29-טען, 9 אַ זייגער אין אָוונד
שעהנע אויפפיהרונג! נייע טענץ! הערליך געזאַנג!
„רייזעלע פון יאפאָ"
אין 3 אַקטען פון סיגאַל, מוזיק פון רומשינסקי.
הויפט-ראָלען: „רייזעלע"—ווירא קאניעווסקא; „ראַבערס"—פ. ברייטמאַן.
מאָרגן, מאנטאג, ד. 30-טן ווערט נישט געשפּילט.
דינסטאג, דעם 1-טען אָקט., 9 אין אָוונד צו פאָפּולערע פרייזען
דאס פענסיאָן-מיידעל
די שטארק בעליבטע אויסגע-נומענע פיעסע
אין 3 אַקטען פון שאר. הויפּט-ראָלען: „לילי"—וו. קאניעווסקא; „ארנשטיין"—פ. ברייטמאַן
ס'נעמט אַנטייל דאָס גאַנצע פּערסאָנאַל. בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע.
אַדמיניסטראַטאָר: מ. אַרנוואַלד. מוזיקאַלישער לייטער: ל. זעלמאַן.

ימים נוראים
אין צענטראלן יודישען האנדווערקער-פערבאנד
אין לאדז, פאלודניאווא 4
מיר טיילען מיט, אַז אַזוי ווי אַלע יאָהר ווערט אויך היי־יאָהר געדאַוונט ווערען אין צענטראַלען האנדווערקער-פערבאנד, פּאָלודניאָוואַ 4 מיט'ן אָנטייל פון
בעריהמטע חזנים
פּלעצער צו צוגענגליכע פרייזען ווערען שוין פערקויפט אין קאַנצעלאַריע פון פערבאַנד טעגליך פון 10 ביז 2 און פון 6 ביז 9 אָוו.
די פערוואַלטונג.

Z intencji zaręczyn przyjaciółki mojej
p. Lutki Blimbaumówny
z p. Henkiem Hirszem
życzę szczęścia i różowej przyszłości.
Tola Zylberberżanka

Dr. Klozenberg
צוריקגעקעהרט.

בעקאַנטמאַכונג.
היינט, זונטאג, דעם 29-טען סעפּטעמבער ד. י. ווערט אין לאָקאַל פון ה' באַרדיני, פּיעטריקאָווער 31, אין הויף, רעכטע אָפיציגע פּאָרקומען
א שאַך-שפּיל-סימולטאַן
אויף 10 טישלעך.
אין דעם סימולטאַן וועט זיך אויך בעטיילי-גען דער בעוואוסטער שאַכמאַטיסט ה'
יעזשי ראָזענבלאַט.
איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען אויפ'ן אָרט היינט ביז 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג. איינשליסליך.

בעקאַנטמאַכונג
די בעוואוסטע און לאַנג-עקזיסטירענדע פירמע
J. FUTERMAN
Łódź, Piotrkowska 54, tel. 6-54
מאַכט בעקאַנט, דאָס זי בעזיצט און עמפּפעהלט דער געעהרטער קונדשאַפט צו די פאָרשטעהענדע פייערטאָגע אַ זעהר רייכען אויסוואַהל פון די מאָדערנסטע אינלענדישע און אויסלענדישע
דיוואַנעס | גאַרדינען | מעבעל-שטאָפען
באַדניקעס | דעקען | צעראַטען
פאַרטיערען | נאַרושטען | לינאָלעאומס אז"וו
אַלעס צו קאַנקורענץ-פרייזען און רעעלע בעהאַנדלונג.
בעמערקונג: פערטרעטונג פון די בעסטע
54 — ביעלסקער האַנד-דיוואַנען. — 54
הורט! דעטייל!

ביי דער שולע „יבנה" צעגלניאַנאַ 75, טעלעפאָן 34-13
עקזיסטירט אַ מוסטערהאַפטע
פרעבעל-שולע—גן-ילדים
וועלכע געפינט זיך אונטער דער לייטונג פון אַ געניטער א"י'דיגער פרעבעליסטין און ווערט געפיהרט לויט דעם סיסטעם פון פּראָפעסאָר מאָנטעססאָרי.
איינשרייבונגען אין גן-ילדים ווי אויך אין דער שולע, ווערען אָנגענומען נאָך ביז צום 30-טען ד. ח.
די למודים הויבען זיך אָן דעם 1-טען אָקטאָבער.
די קאַנצעלאַריע איז טעטיג פון 9—2 און פון 5—6 נאָכמיטאָג.
דער פרייז אין די פרעבעל-שולע — 12 זל. מאָנאַטליך.

דער ארבייטער-רעסטאראַן
ביים אַרבייטער-ווינקעל, פּאָלודניאָוואַ 20
(רעכטע אָפיציגע, 1-טען שטאָק)
האט פיל פערבעסערט זיינע מיטאגען
ביי די אַלטע פרייזען
אַ מיטאָג מיט פליייש צום פרייז פון 1 זל.
געשמאַקע זופּען " " 40 גר.
פריש, געשמאַק און ביליג
ווערען אַרויסגעגעבען יעדען טאָג פון 12 ביז 4 נאָכמיטאָג
קומט און איבערצייגט אייך! איבערצייגט אייך!

דער קאָמוניקאַט פון סאַנאַציע־קלוב

וועגן דער אדורכגעפאלענער קאָנפערענץ

וואַרשאַ, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דער ב.ב.־קלוב האָט היינט פאַר עפענטליכט פאָלגענדען קאָמוניקאַט. דעם 20 אויגוסט האָט זיך דער ב. ב.־קלוב געווענדעט צו די פּרעזידיומס פון אַלע פּאַרטייען אַנטיילצונעמען אין אַ קאָנפערענץ וועגן דער פראַגע פון ענדערן די קאָנסטיטוציע. דער קלוב האָט געהאַט בדעה צו באַטראַכטען די דאָזיגע פראַגע נישט אין אַ אַטמאָספערע פון אויפרעגונג, וואָס כאַראַקטעריזירט דעם סיים זייט דעם ערשטען טאָג פון זיין עקזיסטענץ. ביי אַ גוטען ווילען וואָלט געקענט פעסטגעשטעלט ווערען נישט אָפיציעל די ריכטליניעס פון די קאָנסטיטוציע־ענדערונגען אין ס'וואָלטען אויסגעגלאַכען געוואָרען די חלוקי־דעות. דער קלוב האָט געמיינט, אַז די דאָזיגע קאָנפערענץ וועט קענען פיהרען צו אַ ווייטערע פאַרשטענדיגונג צווישען די סיים־קלובען אין הסכם מיט'ן געשפּרעך צווישען מאַרשאַל פּילסודסקי און מאַרשאַלעק דאַשינסקי דעם 24 יוני.

אויף דער איינלאַדונג האָבען פּאָזיטיוו געענטפערט נאָר די ב.ב.ס. לינקע נ.פ.ר. און יודישע קאָלאָ.

צוליב דעם האָט די קאָנפערענץ נישט געקענט צושטאַנד קומען.

די צענטער־לינקע קלובען האָבען זיך אָפּגעזאָגט

אַנטיילצונעהמען אין דער קאָנפערענץ מיט דעם סאַנאַציע־קלוב

וואַרשא, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) פרייטאָג האָבען זעקס סיים־קלובען פון צענטער און לינקע צוגעשיקט צום פרעזעס פון ב. ב., פּולק. סלאַוועק ענטפערען אויף זיין איינלאַדונג אָפּצוהאַלטען אַ קאָנפערענץ וועגען דער פראַגע פון ענדערען די קאָנסטיטוציע. אַלע קלובען זאָגען זיך אָפּ אַנטיילצונעהמען אין דער דאָזיגער קאָנפערענץ. די קלובען זיינען כ. ד. „פּיאַסט", נ.פ.ר.־רעכטע, פּויערים־ריכטונג, „וויזוואָלעניע" און פ.פ.ס. די קלובען מאָטיווירען זייער אָפּזאָג דערמיט וואָס אַזאַ וויכטיגע פראַגע ווי ענדערען די קאָנסטיטוציע דאַרף נישט באַטראַכט ווערען אויסערן דעם סיים, נאָך בעת דער סעסיע פון סיים.

מוראַ'דיגער שטורם־ווינד אין פלאָרידע

מאַכט אומגעהויערע שאָדענס און ברענגט אום צעהנדליגער מענשען

לאָנדאָן, 28 (אַטע). אַ שטורם־ווינד, וועלכער איז אַדורך דורך די פּאַנאַמאַ־אינזלען אויף מזרח פון פלאָרידאַ, האָט אָנגעמאַכט קאָלאָסאַלע שאָדענס, פערניכטענדיג וואוין הייזער, וואַסער־לייטונג, טעלעגראַף און טעלעפאָנען אויף די עלעקטרישע נעץ.

בעת רעם שטורם־ווינד זיינען אומגעקומען 20 מענשען.

לאָנדאָן, 28 (ספּ. טעל.) צוליב דעם שרעקליכען שטורם־ווינד זיינען אין נאַסאַו אומגעקומען 20 מענשען, אַלע בנינים זיינען בעשעדיגט. יעדער אַרט קאָמוניקאַציע איז איבערגעריסען, דער דאַמפער „פּרינצעס מאָנטאַזשי" איז נאָהענט פון נאַסאַו אונטערגעגאַנגען.

פּאָליטישער מאָרד אין זאַוויערטשע

זאַוויערטשע, 28 (טעלעפאָניש) נעכטען נאָכמיטאָג האָט אַן אומבעקאַנטער אָנפאַלער מיט 3 רעוואָלווער־שאָסען דערהרגעט דעם היגען פּ.פּ.ס.'ישען טוער יאַן קאָוואַלטשיק. דער מאָרד איז אויסגעפיהרט געוואָרען אויף דער גאַס ווען קאָוואַלטשיק איז אַרויסגעגאַנגען פון דער פאַבריק וואו ער האָט געאַרבייט.

וואָלדעמאַראַס האָט זיך קאָמפּראָמיטירט

ער וועט זיך שוין נישט צוריקקערען צו דער מאַכט

ריגא, 28 (ספּ.טעל.) די פראַגע וועגען דעם, אַז וואָלדעמאַראַס זאָל צוריקקעהרען צו דער מאַכט איז נישט מעהר אַקטועל, צוליב דעם, וואָס ס'איז ענטדעקט געוואָרען אַ מלוכה פערשווערונג, וועלכע איז צוגעגרייט געוואָרען דורך דער אָרגאַניזאַציע „דער אייזערנער וואָלף", צו וועלכער וואָלדעמאַראַס האָט געהערט און האָט וועגען דער פערשווערונג זיכער געוואוסט. דאָס ענטדעקען די פערשווערונג האָט וואָלדעמאַראַס'ן אינגאַנצען קאָמפּראָמיטירט.

בלוטיגער צוזאַמענשטויס

צווישען היטלעראָווצעס און פּאָליציי

בערלין, 28 (ספּ. טעל.) די היטלעראָווצעס האָבען היינט איינגעאָרדענט אַ גרויסע גאַסן־דעמאָנסטראַציע געגען דעם יאָנג־פּלאַן, די פּאָליציי האָט פערשטעלט דעם וועג דער דעמאָנסטראַציע. ס'איז געקומען צו אַ בלוטיגען צוזאַמענשטויס צווישען דער פּאָליציי און דעמאָנסטראַנטען, ס'זיינען פערהאַן פיל פערוואונדעטע.

באַלדווין געגען דער לייבאָר־רעגירונג

לאָנדאָן, 28 (אַטע). באַלדווין האָט געהאַלטען אַ רעדע וועגען דער פּאָליטישער לאַגע אין ענגלאַנד און דערביי שטאַרק אָנגעריפען די איצטיגע אַרבייטער־רעגירונג. באַלדווין האָט געזאָגט, אַז די פּאָליטישע נצחונות זיינען צו פערדאַנקען דעם אומשטאַנד, וואָס די לייבאָר־רעגירונג האָט ווייטער געפיהרט די פּאָליטיק פון דער קאָנסערוואַטיווער־רעגירונג. די סאָציאַליסטישע רעגירונג האָט אָבער נישט בעקעמפט די אַרבייטסלאָזיגקייט און האָט נישט איינגעפיהרט דעם 7־שעה'דיגען אַרבייטס־טאָג, וואָס ער האָט צוגעזאָגט.

ספּעציעלע סעסיע פון דער פעלקער־ליגע

צו באַטראַכטען פּראָבלעמען פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען

ציריך, 28 (ספּ. טעל.) דאָ האָט זיך אָנגעהויבען די באַראַטונגען פון אַלוועלטליכען ראַט פון די געזעלשאַפטען „פריינד פון דער פעלקער־ליגע". די שטענדיגע קאָמיסיע פאַר פראַגען פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען, וועלכע באַשטעהט פון פאָרשטעהער פון 15 מלוכות האָט זיך געווענדעט צום ראַט פון דער פעלקער־ליגע, וועגען צוזאַמענרופען אַ ספּעציעלע קאָנפערענץ צו באַטראַכטען די פּראָבלעמען פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען.

בלוטיגע געשלעגען צווישען יודישע אַרבייטער אין וואַרשא

וואַרשא, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). אין די יודישע גאַסען זיינען היינט פאָרגעקומען גרויסע געשלעגען צווישען די אנהענגער פון די לינקע „פּועלי־ציון" און די אנהענגער פון די רויטע. די געשלעגען שטעהען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ערמאָרדונג פון 19־יעהריגען פּועלי־ציון יקיר מאַרקעוויטש.

דער טויטער קערפּער פון מאַרקעוויטש'ען, וועלכער איז ערמאָרדעט געוואָרען אויף אַ מיטינג איז היינט געבראַכט געוואָרען אין לאָקאַל פון אַרבייטער־היים אויף קאַרמעליצקא 23, דאָרט זאַמעלט זיך צונויף אַ ריזיגער עולם. די לויה קומט פאָר היינט 12 אַ זייגער מיטאָג.

וואַרשא, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). די רעכטע „פּועלי־ציון" האָבען היינט איינגעאָרדענט אין „סקאַלאַ"־טעאַטער אַ מיטינג אַד"ט: „די פערבינדעטע אַראַבישע פּריצים אויף דער יודישער אַרבייטער־גאַס". דער מיטינג איז געווען געשטערט דורך די קאָמוניסטען און בונד. אין אַ דערבייאיגען זאַל האָבען די קאָמוניסטען ווידער איינגעאָרדענט אַ מיטינג אַד"ט: „ראַט שוואַכענדע אַראַבישע פאָלק". די פּאָליציי האָט אָבער געשטערט דעם רויטען מיטינג און די פערזאַמעלטע זיינען אַוועק אויפ'ן מיטינג פון די רעכטע „פּועלי־ציון". אין זאַל און אויף דער גאַס איז געקומען צו גרויסע געשלעגען. די פּאָליציי האָט געמוזט 3 מאָל אינטערווענירען. ס'זיינען פערהאַן עטליכע צעהנדליגע פערוואונדעטע.

וואַרשא, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). אין קינאָ „טענטשאַ" איז היינט פאָרגעקומען אַ פּראָטעסט־מיטינג געגען „היינט", וועלכער פיהרט איצט אַ קאַמפּאַניע געגען דער יודישער שול־אָרגאַניזאַציע. ס'איז אָנגענומען געוואָרען אַ פּראָטעסט־רעזאָלוציע געגען „היינט".

פּראָוויזאָרישער הסכם

אין די ענגליש־סאָוועטישע אונטערהאַנדלונגען

לאָנדאָן, (ספּ. טעל.) אין די ענגליש־סאָוועטישע אונטערהאַנדלונגען איז דערגרייכט געוואָרען אַ פּראָוויזאָרישער הסכם. קודם־כל וועלען בעשטימט ווערען אַמבאַסאַדאָרען אין ביידע לענדער.

ד"ר הערמעס אין דימיסיע

די סבה פון דער רעזיגנאַציע איז נישט בעקאַנט

בערלין, 28 (אַטע) דער רייכסמיניסטער ד"ר הערמעס, דער פאָרזיצענדער פון דער דייטשער דעלעגאַציע בעת די האַנדעלס־אונטערהאַנדלונגען מיט פּוילען האָט צוגעשיקט אַ בריף צום רייכס־קאַנצלער, אַז ער רעזיגנירט פון זיין אַמט, די סיבות פון דער דימיסיע איז נישט בעקאַנט.

בעגנבעט די ביאַליסטאָקער פּאָסט

ביאַליסטאָק, 28 (טעלעפאָניש) אויף דער באַהנסטאַציע האָבען גנבים צוגע'גנב'עט אַ זאַק מיט ווערט־בריף פון פּאָסט־אַמט, אין די בריף האָט זיך געפינען 33 טויזענד זלאָטים, 11 פונט שטערלינג און 50 גולדען.

גרויסע אַפּערע אין יאַפּאַן

לאָנדאָן, 28 (אַטע) פון טאָקיאָ מעלדעט מען, אַז אין יאַפּאַן איז ענטדעקט געוואָרען אַ גרויסע פינאַנץ־אַפּערע, וועלכע קען מיט זיך ברענגען פּאָליטישע קאָנסעקווענצען. ס'איז אַרעסטירט געוואָרען דער געוועזענער באַהן־מיניסטער אָגאַוואַ.

מאָרגען ווערט געשלאָסען די פּויזנער אויסשטעלונג

פּויזען, 28 (טעלעפאָניש) מאָרגען ווערט געשלאָסען די פּויזנער אויסשטעלונג. צו דער שליסונג קומען די מיניסטאָרען קוויאַטקאָווסקי, מאַטושעווסקי, סטאַנעוויטש און קיהן.

די שטילע מלחמה

צווישען רוסלאַנד און כינא

פּעקין, 28 (אַטע) די כינעזישע אויבער־קאָמאַנדאָ טיילט מיט, אַז 3 רוסישע נאָהנטבעאַמטע וועלכע האָבען געהערט צו דער רוסישער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אין דרום־מאַנדזשוריע זיינען פער'משפּט געוואָרען צום טויט, ווייל זיי האָבען געהאַלט אָרגאַניזירען קאָמוניסטישע גרופּען אויפצורייסען די באַהן־בריקען. דער אורטייל איז אויס־געפיהרט געוואָרען.

די סאָוויעט־רעגירונג האָט זיך דעריבער געווענדעט דורך דער פערמיטלונג פון דייטשען אַמבאַסאַדאָר, מיט אַ נאָטע צו כינאַ, די סאָוויעט־רעגירונג טיילט מיט, אַז זי וועט אָנווענדען רעפּרעסאַליעס מיטלען בנוגע די כינעזישע בירגער אין רוסלאַנד.

שרעקליכע שחיטות אין כינא

שוידערליכע פּרטים וועגען די שלאַכטען אין כינא

שאַנכאַי, 28 (ספּ. טעל.) ערשט איצט קומען אָן ידיעות וועגען די געשעהענישען וואָס זיינען פאָרגעקומען אין חודש אויגוסט אין די צענטראַל־פּראָווינצען פון כינא קוואַנסו.

די בלוטיגע שחיטות האָבען געבראַכט מיט זיך טויזענדער מענשליכע קרבנות.

די מאַכמעדאַנישע איינוואוינער פון דער דאָזיגער פּראָווינץ האָט געמאַכט אַ בונט געגען דעם גובערנאַטאָר, האָבען פערנומען די שטאָט טאַו־טשאַו און האָבען אויסגעמאָרדעוועט אין איין טאָג 700 כינעזער. דאָס כינעזישע מיליטער וואָס איז געקומען קיין טאַו־טשו האָבען אָנגעהויבען אַ רעוואַנזש־אַקט. אין טאַו־טשאַו זיינען אויסגעשאָכטען געוואָרען 3000 מוזולמענער, דאַן איז פאָרגעקומען אַ גרויסע שלאַכט צווישען מוזולמענישע און טיבעטאַנישע פּרויען. 500 טיבעטאַנישע פרויען זיינען אומגעקומען אין דער שלאַכט אויף מעסרס.

אַ משפּחה פון זעלבסטמערדער

פּערצווייפעלטער שריט פון אַ יוד. אַרבייטסלאָזען אין טאָמאַשאָוו

(2) מיט אַ צייט צוריק האָבען מיר מיטגעטיילט וועגען אַ שרעקליכען זעלבסטמאָרד פון אַן־אַמאַטשנער כוהר סטאַשעווסקי, וועלכער האָט אין דער אָנוועזענהייט פון זיין זוהן זיך אַרונטערגעוואָרפען אונטער אַ צוג. איצט דערוויסען מיר זיך וועגען אַ ווייטערדיגער טראַגעדיע אין דער זעלבער משפּחה. סטאַשעווסקים שוואָגער דער 56־יעהריגער נתן דושאָנגאַ, וועלכער וואוינט אין טאָמאַשאָוו, האָט ביז נעכטען נישט געוואוסט וועגען דעם געשעהענעם אומגליק. די ידיעה האָט אויף איהם געווירקט אַזוי שטאַרק, אַז ער האָט אויך געפּרובט זיך נעהמען דאָס לעבען און איז אַרויסגעשפּרונגען פון 3־טען שטאָק. ער האָט זיך צובראָכען דעם שאַרבען. די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָווע האָט איהם אין אַ גוסס'דיגען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין טאָמאַשאָווער שטעטישען שפּיטאָל.

די סיבה פון זעלבסטמאָרד איז אַרבייטסלאָזיגקייט און נויט.

ציהונג פון דער 19־טער מלוכה־לאָטעריע

5־טער קלאַס — 18־טער טאָג

15,000 זל. — 169002.
5,000 זל. — 72102.
3,000 זל: — 4924 39024 85361 129567 137287 158356 173582.
2,000 זל. — 21663 51293 58248 97941 123458 145140.
1,000 — זל. 21334 39687 47416 54998 84361 98617 106948 108423 118544 121995 125933 147559 147725 166720 167207.

19־טער טאָג

50,000 זל. — 183148.
10,000 זל. — 46185 66064 74948 95975 169399.
5,000 זל. — 18651 76280 161776 176551.
3,000 זל. — 83386 125246 136729 152432 152450 154731 157331.
2,000 זל. — 1718 78581 101481 122304 160669 172355.
1,000 זל. — 6298 11602 23677 40706 50653 57500 60720 105428 114038 114524 116002 121555 122149 138449 141699 151559 163265 179735.

לאָדז האָט זיך איבערצייגט

אַז די באמת גליקליכע ס. קאָלעקטור איז

F. BRAJTSZTAJN

Łódź, Narutowicza 31, tel. 42-47

וואו ס'איז ווי געוועהנליך ווידער געפאַלען

10.000 זל.

5,000 זל. אויף נומער 76218
3,000 „ „ „ 157331
2,000 „ „ „ 123458

און אַ סך אַנדערע געווינסען.

אַלע געווינסען ווערען תיכף אויסגעצאָהלט.

גליקליכע לאָסען צו דער 1 קלאַס שוין צו בעקומען.

לאָדז. סעפּטעמבער 1929

,,נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז. 29 סעפּטעמבער 1929

מאַרשאַל פּילסודסקי און די איצטיגע סיטואַציע אין פּוילען

דער פּרוב פון דער רעגירונג צונויפצורערן זיך מיט'ן סיים, — וועלכער האָט זיך נישט איינגעגעבן — איז נישט געווען קיין צופאַל־זאַך, נאָר אַן ערנסטע פּאָרעדונג פון דער איצטיגער פּאָליטישער לאַגע אין פּוילען.

כלפּי פּנים האָבן זיך די סתירות צווישן סיים און דער רעגירונג זעהר פערשאַרפט, אפשר מעהר צוליב די נישט־געאייניגטע פּאַרכען פון די צוזאַמענשטויסען, איידער צוליב זייער תּוכן... איטליכע רעגירונג, וואָס שטרעבט צו פערגרעסערן איהר מאַכט אויפ'ן חשבון פון פּאַרלאַמענט, מוז קומען צו אַ קאַמף מיט'ן פּאַרלאַמענט, וועלכער קען נישט, אַלס אַ כלל, מסכּים זיין דערויף. פיהרט זיך דער קאַמף פּאַרלאַמענטאַריש, ווי ער מוז זיך פיהרען אין אַ פּאַרלאַמענט, מוזען די פאָרמען פון קאַמף אויך זיין מעהר־ווייניגער אויסגעהאַלטען אין פּאַרלאַמענטאַרישען סטיל און טאָרען זיך על כּל פּנים נישט אַרונטערלאָזען אונטער אַ געוויסען ניוואָ, אונטער וועלכען עס קענען זיך נאָר פונאַנדערקאָכען די בלינדע ליידענשאַפטען, וואָס מאַכען יעדע ערנסטע פּאָליטישע אַרבייט און יעטוועדע צונויפרעדען זיך אוממעגליך... אַ סך ערגער זעהט אויס די פּוילישע פּאָליטיק כלפּי חוץ. ד. ה. די פּוילישע אויסערן־פּאָליטיק, וועלכע לעבט איבער איצט זעהר אַ שווערען קריזיס און שטעהט על פּרשת הדרכים...

די ראוינע פּאָליטיק האָט בעקומען נאָך די וואַהלען אין ענגלישען פּאַרלאַמענט אַ שטאַרקען קלאַפּ דורך דער רעגירונג פון מאַקדאָנאַלד'ן. דער קלאַפּ איז געווען כלומרשט געריכטעט געגען פראַנקרייך און אפשר — געגען פּוילען דורך פראַנקרייך.

על כּל פּנים, אין דאָס מוז יעדער פערשטעהן, איז אין דער וועלט־פּאָליטיק פון די פיהרענדיגע מלוכות איינגעטרעטען אַ שנוי און זעהר אַ וויכטיגער שנוי: אַנשטאָט דעם געוועהנליכען אַרגומענטירען מיט'ן שווערד, הויבט אָן ענגלאַנד צו בערופען זיך אויפ'ן יושר און אויפ'ן וועלט־שלום. און אַ וואָרט פון ענגלאַנד, פון דער שטאַרקסטער און גרעסטער מלוכה, מאַכט אין דער וועלט אַ געוואַלדיגען רושם!

די פּוילישע אויסערן־פּאָליטיק, וועלכע איז געווען צו איינזייטיג איינגעשטעלט אויף דעם איינגענעם און פערמעדען מיליטערישען כּח, האָט זיך מיט אמאָל אנגעהויבען וואַקלען...

איך האַלט דעם איצטיגען מאָמענט פאַר נישט מסוגל צו אַ בפרטות'דיגען אַרומרעדען די ראוינע פּאָליטיק, אָבער בעמערקען מוז איך דאָ, דאָס ווען מען מאַכט אַ גרונד־פעהלער אין אַ פּאָליטיק, ציהט דאָס שוין נאָכדעם פון זיך אַליין אַ גאַנצע שורה אַנדערע פעהלערן, אַלס אַ לאָגישע קאָנסעקווענץ פון אַ גרונד־זאַך, וואָס בערוהט אויף אַ טעות... נאָכדעם, ווי די וועלט האָט מיט אַזאַ געוואַלדיגער אָנשטרענגונג דאָך צובראָכען דעם גרעסטען מיליטערישען כּח, וועלכען די וועלט האָט נאָר אַמאָל געזעהן, דעם דייטשען, טאָר מען מעהר נישט אויסבויען קיין שום פּאָליטיק, וואָס זאָל זיך אָנשפּאַרען נאָר אין דעם נאַקעטען פיזישען כּח, וועלכע מוז, ווי בעוואוסט, סוף כּל סוף דערפיהרען צו אַ מלחמה!...

ווער עס קען און פערשטעהט די צילען, צו וועלכע די פּוילישע אויסערן־פּאָליטיק האָט זיך געצויגען אין די מיטעל, מיט וועלכע זי האָט זיי געוואָלט דערגרייכען, דער פערשטעהט, וואָס פאַר אַ שווערען קריזיס די ראוינע פּאָליטיק, און מחמת איהר די גאַנצע מלוכה, לעבט איצט איבער...

פון דער אַנדערער זייט וואָרט דער כראָנישער עקאָנאָמישער און בפרט נאָך דער פינאַנציעלער קריזיס אין פּוילען אַליין שוין־ער.

אין דער ראוינער שווערער גורל־שעה, ווען פּוילען מוז רעווידירען ערנסט און ענטשלאָסען איהר אויסערן־פּאָליטיק און איהר גאַנצען עקאָנאָמישען פּראָגראַם, וועלכער איז אויפגעבויט אויף אַמאָטאַרישע, כלומרשט סאָציאַליסטישע שטרעבונגען, אין דער ראוינער גורל־שעה ווען פּוילען שטעהט על פּרשת הדרכים, — מוזען פּוילישע פּאַטריאָטען, אויב זייער פּאַטריאָטיזם בעשטעהט נישט נאָר אין שנאה צו יודען, זיין דורכגעדרונגען מיט אַ שטרעבען צום אַחדות, מיט אַ שטרעבען אָפּצושוואַכען דערווייל די אינעווייניגסטע מלחמות אין רייד בענען און זעהען מיט פעראייניגטע כּוחות צו וועהרען זיך געגען דער סכנה, וועלכע דראָהט דער גאַנצער מלוכה!

האָט טאַקע דער גרעסטער פּוילישער פּאַטריאָט דער מאַרשאַל יוזעף פּילסודסקי, אויסגעצויגען די האַנד צום שלום זיינע פּאָליטישע געגנער אין סיים און האָט זיי איינגעלאַדען אויף אַ קאָנפערענץ, וואו מען זאָל זיך קענען צונויפרעדען און פערשטענדיגען. די געגנער, דער „צענטראָלעוו" האָבען אָבער דעם פאָרשלאַג נישט אָנגענומען...

געוויס האָט דער איצטיגער סיים וואָגיגע הביעות צום מאַרשאַל; געוויס מוז אַ סיים, אויב ער איז אַן אמת'ער פּאַרלאַמענט, שטעהן אויף דער וואַך פון זיינע רעכט און ענערגיש מלחמה פיהרען געגען זיינע געגנער; אָבער אין אַזאַ שווערער גורל־שעה, ווי איצט האָט, מיר דאַכט זיך, דער אַלגעמיינער מלוכה'שאַפטליכער שטאַנדפּונקט בעדאַרפט אָפּרוקען דערווייל אַ זייט אַפילו פאַר'ן סיים אַזאַ וויכטיגע און ברענענדיגע שאלה, ווי די שאלה פון די רעכט און דער כּבוד פון סיים!..

בכלל אָבער איז אַזאַ מין „צענטראָלעוו" אגב נישט קיין צענטראָלעוו, נאָר אַ פּראַ־אָלעוו, ווייל אַז די כאַדעקעס, אַז דער „פּיאַסט", אַז די נ. פּ. ר. — זענען ריין רעכטע, נישט נאָר קאָנסערוואַטיווע נאָר על פּי רוב רעאַקציאָנערע עלעמענטען, עס איז זעהר שווער, אויב נישט אוממעגליך, צונויפשטעקען פון אַזעלכע עקסטרעמע אידעאָלאָגיעס אַ וועלכע עס איז פּשרה'דיגען אַרבייטס־פּראָגראַם אויף דעם פּאָליטישען, געזעלשאַפטליכען און עקאָנאָמישען געביט... מילא, אין עקאָנאָמישער בעציהונג, וועט מען די רעכטע קענען בעצאָהלען, ווי דער מנהג איז, מיט דעם — יודען!

אָבער אין געזעלשאַפטליכער בעציהונג וועט דאָך אויסקומען צו פונאַנדערצאַהלען זיך מיט דעם אידעאַל פון די אַרבייטער און מיט דעם אַגראַר־פּראָגראַם פון די פּויערים!

אויך אין פּאָליטישען פּרט וועט זיין דער פּשרה־וועג זעהר און זעהר אַ שווערער.

איך האַלט דעריבער, אַז אַזאַ מין „פּראַוואָ־לעוו" טויג אפשר פאַר אַ פּאָליטישער דעמאָנסטראַציע, טויג אָבער לחלוטין נישט פאַר אַ רעגירונג, סיידען פאַר אַ קורץ־יאָהריגער...

מיר דאַכט זיך, אַז דער איצטיגער מאָמענט אין פּוילען פאָדערט דורכאויס אַ קאָאַליציע־רעגירונג פון גוטע און פאַרזיכטיגע פּאָליטיקער.

אין אַזאַ רעגירונג מוזען די פאַרשטעהער פון בערך 40 פּראָצ. (פערציג פּראָצענט!) מלוכה־בעפעלקערונג, וואָס געהערט צו די מעוטים־פעלקער אויך פערנעהמען אַ כּאַסיגען אָרט.

די אַרבייט, וואָס שטעהט פאַר אַזאַ רעגירונג, איז אַ שווערע, אַ לאַנגע און אַן אַחריות־פולע.

רעפּ. דר. י. וויגאָדסקי.

די בלוטיגע טעג אין ארץ־ישראל

אויספיהרליכער בעריכט וועגען די געשעהענישען

די שחיטה אין מוצא

שבר נאָכמיטאָג איז ירושלים ווי בעטויבט געוואָרען דורך דער שמועה וועגען דער שרעקליכער שחיטה אין מוצא.

דער שעף פון אראבישען נאָהענטען דאָרף קאָלאָניא האָט פריהער בעזוכט די קאָלאָניע און געשוואוירען ביי גאָט און ביים קוראַן, אַז דאָס אראבישע דאָרף וועט פערטיידיגען די יודישע קאָלאָניע פון אַלע אָנפאַלען. דאָס האָט בערוהיגט די איינוואוינער. אָבער שוין שבת צו מיטאָג האָבען זיך אריינגעריסען אין דער קאָלאָניע ארום 30 אראבער פון דעם טאָל וואָס ליגט צווישען דער קאָלאָניע און דעם דאָרף, און געוואָרפען זיך אויפ'ן הויז פון דעם עק קאָלאָניע. דאָס הויז פון דער משפחה מאַקלעף, פון די ערשטע גרינדער פון אָרט. בראש פון די אָנפאַלער איז געגאַנגען דלאַח דער אראבישער פּאָסטוך פון דער משפחה מאַקלעף און דער פּאָליציאַנט, שטייער איינמאָנער פון דער רעגירונג וועלכער איז געשטאַנען בראש פון אַלע רציחות. ער איז געווען דער איינציגער וואָס האָט זיך בענוצט מיט הייס געוועהר. צווישען די אָנפאַלער זענען געווען אַ סך אַזעלכע וואָס אַרבייטען זינט יאָהרען ביי די מוצא'ער פויערים.

עטליכע פון די, וואָס האָבען זיך געפונען אין הויז, געסט פון תּל־אביב וואָס זענען געקומען אָפּרוהען זיך, און עטליכע פון דער פאַמיליע, האָבען בעוויזען ארויסצושפּרינגען פון די פענסטער און ענטלויפען. די אָנפאַלער האָבען צוזאַמען מיט דער שחיטה זיך גענומען רויבען און אַ פּנים נישט גענומען זיך היי צייט נאָכ. וויאַזוי. אראָפּשפּרינגענדיג האָט איין מיידעל צובראָכען אַ פוס און צוויי אַנדערע שנעל פערוואונדעט געוואָרען אין קאָפּ. איינער פון דער פאַמיליע האָט געהאַט אַ ביקס, נאָר גראָד אין דער מינוט האָט זי אויפגעהערט צו פונקציאָנירען. ער האָט דעריבער געמוזט לויפען רופען הילף.

אין פערלויף פון עטליכע מינוט זענען געשאָכטע געוואָרען מיט מעסערס און אכזריות'דיג צושניטען געוואָרען דער פאָטער פון דער פאַמיליע, זיינע צוויי טעכטער 18 און 20 יאָהר אַלט, זיין 22־יעהריגער זוהן און צוויי פון די געסט (דאָרט איז געווען אַ זומער־וואוינונג פאַר שטאָט־לייט), דער רב ר' זלמן שאַך פון תּל־אביב, 85 יאָהר אַלט, און ה' גלעזער 60 יאָהר אַלט. די מוטער פון דער פאַמיליע איז שווער פערוואונדעט געוואָרען און מאָנטאָג איז זי געשטאָרבען. אַ 6 יעהריג קינד איז ניצול געוואָרען. אַ מיידעל פון 10 יאָהר האָט בעקומען מיט אַ שטעקען איבער'ן קאָפּ אראָפּשפּרינגענדיג פון פענסטער און זי איז דערהאַטעוועט געוואָרען. די פרויען זענען פאַר'ן טויט פערגוואַלדיגט געוואָרען. נאָך דער שחיטה און רויב וואָס זענען געמאַכט געוואָרען אויף דער קאָלאָניע האָבען די אָנפאַלער אונטערגעצונדען דאָס הויז און די טויטע קערפּערס וואָס מ'האָט פון דאָרט ארויסגענומען זענען שוין געווען צובערענט. דערהוויל האָט דער גנראַטעוועטער זוהן פון דער פאַמיליע אָנגעהויבען שיסען אויף די לעצטע אָנפאַלער, און זיי האָבען גענומען ענטלויפען. איינער פון זיי איז דערהרג'עט געוואָרען. ביז צו דער לעצטער מינוט האָט ער אָנגערופען: אללה'ס נאָמען.

צוויי שעה נאָך דער שחיטה זענען אָנגעקומען קיין מוצא 3 געפּאַנצערטע אויטאָבילען, וועלכע האָבען אריבערגעפיהרט קיין ירושלים אַ טייל פון די איינוואוינער. אַ טייל פון זיי האָט נישט מסכים געווען צו פערלאָזען די קאָלאָניע. די 6 הרוגים. עס איז נאָך נישט בעוואוסט, צי ווער צו קבורה אין ירושלים.

פערהאַן אַ שמועה אַז ווען די פּאַנצער אויטאָמאָבילען זענען אָנגעקומען אויפ'ן פּלאַץ, האָבען זיי געשאָסען אויף דעם דאָרף, וואָס האָט זיך בעטייליגט אינ'ם אָנפאַל, און דאָרט זענען פערהאַן הרוגים. עס איז נאָך נישט בעוואוסט צו דער קלאַנג איז ריכטיג.

שרעקליך איז געווען דאָס בילד אין שפּיטאָל „הדסה" ווען דער עלטסטער קאָ אַניסט פון מ'צא בראוא האָט דערצעהלט וואָס וואָס איז געשעהען אין די קרובים פון די געשטאָכענע זענען איהם קלאָגענדיג געפאַלען אויפ'ן האַלז.

אַ טייל פון די מ'צא'ער קיה, וואָס זענען גערויבט געוואָרען אין טאָג פון אָנפאַל, זענען שפּעטער צוריקגענומען געוואָרען, און אַ יבע־געפיהרט צוליב שמירה אין דעם סאַנאַטאָריום פון דער אַ ביטער־קראַנקען־קאַסע, וואָס איז געווען בעוואַכט דורך אַ פּאַנצער אויטאָמאָביל אַ טייל קיה פון דעם ה' בראוא זענען דערשטאָכען געוואָרען אויף טויט דורך די אָנפאַלער. איין קוה און צוויי קעלבער וואָס זענען געבליבען לעבען, זענען אויך פערוואונדעט מיט מעסערס אין די העלזער.

נאָך דער שחיטה איז די קאָלאָניע פערלאָזט געוואָרען און די שכנים האָבען גערויבט אַלץ אויפ'ן הער, הגם דאָס רוב בעאַלטערנעריים. מ'גיט איבער, אַז אויך מיט אַ אין אונגער איז אונטערגעצונדען געוואָרען איינס פון די הייזער. די ערשטע צייט נאָכ'ן איבערפאַל האָט דאָס אראבישע דאָרף בעשאָסען יעדען אויטאָמאָביל וואָס איז פערביי געפאָהרען אויפ'ן וועג ירושלים־יפו.

(סוף).

(ספּ. פאַר'ן „נייעם פאָלקסבלאַט" דורך קפּא"י)

רציחות פון די אראבישע מערדער

די רעזולטאַטען פון דער עקסהומאַציע פון די חברונער קרבנות

ירושלים, (יט"א). די ארץ־ישראל־רעגירונג האָט פערעפענטליכט אַ קאָמוניקאַט וועגען די מיינונגס־פערשידענהייטען אַרום דער פראַגע, צי די קרבנות פון דער חברונער שחיטה זענען פאַר'ן ערמאָרדען זיי געפּייניגט געוואָרען דורך די רוצחים אָדער נישט. דער רעגירונגס־קאָמוניקאַט ציטירט די ערקלערונג פון חברונער פּאָליציי־קאָמיסאַר קאַפאַרטא, וועלכע לויטעט: איך בין געווען אין חברון דעם גאַנצען שבת'דיגען טאָג, דעם 24־טען אויגוסט און איך בין געווען אַנ'עדות פון די מאָרדטאַטען.

דער קאָמוניקאַט ברענגט אויך די ערקלערונג פון סאַניטאַר־אָפיציר ד"ר מעקווי, וועלכער האָט פעסטגעשטעלט: איך בין געקומען קיין חברון שוין נאָכ'ן צייאַגען דעם המון, אין משך פון טאָג האָב איך געגעבען הילף 59 פערוואונדעטע יודען און ווזירט 56 מתים. ביידע דערמאָהנטע עדות ערקלערען, אַז זיי האָבען נישט פעסטגעשטעלט קיין פאַלען פון פערגוואַלדיגונגען פון סעקסועלען כאַראַקטער אָדער פון וועלכע עס איז אַנדערע פּייניגונגען.

דער אפיציעלער קאָמוניקאַט זאָגט אַן, אַז דער דירעקטאָר פון געזונדהייטס־דעפּאַרטאַמענט ביי דער א"י־רעגירונג וועט פערעפענטליכען אַ בעריכט וועגען די מאָרדטאַטען און פערוואונדונגס־פאַלען, וואָס זענען פאָרגעקומען בעת די לעצטע געשעהענישען אין ארץ־ישראל.

ווייטער איז פערעפענטליכט געוואָרען דער ראַפּאָרט פון די דריי בריטישע דאָקטוירים ד"ר סטיוּאַרט, ד"ר אַרוויינג און ד"ר סטרענדזשן, וועלכע זענען דעלעגירט געוואָרען דורכ'ן הויך־קאָמיסאַר טשענסעלאָר צו בעזיכטיגען די מתים־ווייל, בעת דער עקסהומאַציע פון די חברונער ערמאָרדעטע.

די קערפּערס פון 20 דערהרג'עטע זענען בעטראַכט געוואָרען דורך די יודישע פאָרשטעהער. די יודישע דאָקטוירים האָבען פעסטגעשטעלט, אַז דער עיקר פון די בעטראַכטע מתים האָט נאָך אַן אויסגעשטאָכען אויג און איז אין פיל ערטער אויפ'ן קערפּער געווען פערוואונדעט. די ענגלישע דאָקטוירים האָבען אָבער וועגען דעם ראַיגען פּרמנן נישט געקאָנט ארויסגעבען קיין דעפיניטיווע מיינונג. ווייל דער קערפּער איז שוין געווען אין אַ צופאַ'נגס־מצב. אויך די יודישע דאָקטוירים זענען געקומען צו דער איבערציגונג, אַז אין דעם ראַיגען צושטאַנד פון די מתים איז די ווייטערדיגע עקסהומאַציע צוועקלאָז. מען האָט געפונען 2 לינקע הענד, וואָס זענען בעזונדער בעגראָבען געוואָרען. די קערפּערס אָבער, צו וועלכע די הענד האָבען געהערט, זענען נישט עקסהומירט געוואָרען. עס איז מעגליך, דאָס זיי זענען אָפּגעשניטען געוואָרען מיט אַ שווערד, בעת דעם אָנפאַל. נעהמענדיג אין אַכט די ווייטערע מתים, האָט די קאָמיסיע אויסגעגעבען די מיינונג, אַז אויף דעם יסוד איז אוממעגליך צו בעשליסען וועגען דעם, אַז די געפאַלענע זאָלען האָבען געווען געפּייניגט פאַר'ן טויט.

די ציוניסטישע עקזעקוטיווע האָט פערעפענטליכט אַ קאָמוניקאַט, וואָס ענטהאַלט דעם בעריכט פון דער יודישער עקסהומאַציע־קאָמיסיע אין חברון. צו דער ראַיגער קאָמיסיע האָבען געהערט דער הויפּט־דאָקטאָר פון שפּיטאָל „שערי־צדק" ד"ר נאַרעי, פּראָפ. גאַצאַוו און אַדוו. לבנון.

דער ראַיגער בעריכט דריקט אויס אין אָנהויב בעדויערונג צוליב די מיינונגס־פערשידענהייטען, וואָס זענען ענטשטאַנען אַרום דער פראַגע, צי די יודען, וואָס זענען ערמאָרדעט געוואָרען אין חברון דעם 24־טען אויגוסט זענען געווען נישט בלויז קרבנות פון מאָרד־טאַטען, וועלכע זענען אויסגעפיהרט געוואָרען מיט גרויזאַמקייט נאָר אויך פון מורא'דיגע פערוואונדונגען און געוואַלד־טאַטען מצד די מערדער. עס איז קלאָר, שטעלט פעסט די יודישע קאָמיסיע, אַז עס קענען נישט אַ זוכגענער בען ווערען קיין גענויע אורטיילען וועגען דעם, ווייל די עקסהומאַציע איז דורכגעפיהרט געוואָרען דעם 21־טען סעפּטעמבער, ווען די מתים זענען שוין געווען אין אַ צושטאַנד פון שטאַרקער פערפוילונג, וואָס עס האָט אויך גורם געווען, אַז עס איז דורכגעפיהרט געוואָרען די עקסהומאַציע בלויז פון איין דריטעל פון דער צאָהל ערמאָרדעטע.

פון דער אַנדערער זייט אונטערליגט נישט קיין שום ספק דער גרויזאַמער כאַראַקטער פון די מאַסאַקרעס, וואָס געפינט זיין בעשטעטיגונג אין דעם בעריכט, וואָס איז פאָרגעלעגט געוואָרען דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע דורך ד"ר נאַרעי, וועלכער האָט ערטיילט הילף די קרבנות פון דער שחיטה אין חברון. ד"ר נאַרעי טיילט מיט, אַז פון 42 קרבנות, וועלכע ער האָט בעהאַנדעלט, האָט ער פעסטגעשטעלט ביי 4 פערלעצונגען פון די אויבערשטע עקסטרעמיטעטען (הענד אָפּגעריסענע ביז'ן עלענבויגען, אָפּגעהאַקטע 3 פינגער א. ה. גל.). 50 פּראָצ. פון די קרבנות האָבען געהאַט וועניגסטענס צו 3 וואונדען אויפ'ן קערפּער. ביי עטליכע קרבנות האָט די צאָהל וואונדען איבערגעשטיגען 20, דערביי זענען פיל וואונדען געווען געמאַכט דורך טעמפּע געצייג. קאָפּ־וואונדען זענען פעסטגעשטעלט געוואָרען ביי 70 פּראָצ. קרבנות. 45 פּראָצ. פון די פערוואונדעטע זענען געווען פרויען, 19 פּראָצ. קינדער ביז 10 יאָהר, אַ בעדייטענדע צאָהל קרבנות פון ביידע געשלעכטער זענען געווען עלטערע פון 60 יאָהר.

לכוף שטעלט פעסט דער קאָמוניקאַט פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע:

די ערקלערונג, וואָס עס האָט פערעפענטליכט די אראבישע עקזעקוטיווע אין א"י וועגען דער ווזיע פון די עקסהומירטע מתים, אַז דער „כּבוד און ווירדע" פון די אראַבער איז דורך דער ווזיע געוואָרען רעהאַבּיליטירט, וועט באַין־אופן נישט קענען ענדערען דעם פאַקט, אַז אין חברון איז די שוצלאָזע יודישע מינדערהייט אויף אַנ'אונערהערט ווילדען און גרויזאַמען אופן בעפאַלען געוואָרען דורך די אראַבער.

די איינציגע אידעעל־מוטיגע ערשיינונג אין די ראוינע גרויזאַמע געשעהענישען איז געווען דאָס פערהאַלטען זיך פון געצעהלטע אראַבער, וועלכע האָבען אָפּט מיט לעבענס־געפאַהר פערטיידיגט זייערע יודישע שכנים פון די אַטאַקען פון צווישען טען המון, דאָס איז אויפגעהעצט געוואָרען דורך די פאַלשע ידיעות, וועלכע עס האָבען פערשפּרייט זיינע רעדעל־פיהרער.

מיט וועמען דארף מען חתונה האבען

דער בעריהמטער פראנצויזישער שרייבער, באלזאק, האט אמאל געזאגט, אז קיין מאן איז נישט ווערט, אז מען זאל זיך אויף איהם אומקוקען ביז ער קומט צו די פערציגער.

מען האט זיך לעצטענס אנגעהויבען אומקוקען, אז הייראטען צווישען יונגע מיידלעך און עלטערע מענשען איז א גאנץ אפטע זאך. מען זאגט אפילו, אז א יונגערמאן היינטיגע צייטען האט כמעט קיין ערפאלג נישט, וואו נאר א שעהן מיידעל ווערט זי אויסגעכאפט פון אנ'עלטערען קאנקורענט.

פערשטעהט זיך, ווען דער אונטערשיד אין יאהרען איז זעהר גרויס, מאכט עס שטענדיג א אומאנגענעהמען איינדרוק. מען קען אין אזא פאל כמעט שטענדיג זיין זיכער, אז דאס מיידעל האט חתונה געהאט בלויז צוליב געלד. אבער ווען דער מאן איז עלטער פאר דעם מיידעל מיט א צעהן-פופצעהן יאהר, איז עפשר גאר נישט אזא קרומע זאך, ווען זי האט מיט איהם גערנער חתונה, ווי מיט א יונגענמאן פון איהרע יאהרען.

דא שפילט נישט קיין ראלע בלויז געלד, בלויז דער פאקט, וואס דער מיטעליאהריגער מענש איז שוין איינגעארדענט אין לעבען און קען בעזארגען זיין ווייב מיט א בעקוועמערע היים ווי דער יונגערמאן, וועלכער הויבט ערשט אן זיין קאמף פאר עקזיסטענץ. קאן זיין, אז די דאזיגע אויסרעכנונג האט א געוויסע ווירקונג. נאר עס ווילט זיך פאר קיין פאל נישט גלויבען, אז דאס זאל זיין די איינציגע סיבה.

יונגעלייט זענען געוועהנליך גרויסע עגאאיסטען, געוואלדיג פערליבט אין זיך, האבען א צו דערהויבענע מיינונג וועגען זיך אליין און וואלטען חשק געהאט, אז דאס ווייב זאל זיי האלטען אין איין מאכען קאמפלימענטען. און דאס איז א שווער שטיקעל ארבייט. ווען די לעבסט מיט א מענשען און זעהסט אלע זיינע שוואכקייטען און חסרונות. בפרט, אז פרוי האלט געוועהנליך, אז אלע קאמפלימענטען קומען נאר איהר.

א יונגערמאן פערשאפט אפט צער זיין פרוי ווען אפילו ער האט עס נישט ברעה. ער האט פרויען נישט שטודירט, איז א קנאפער מבין אויף זיי און ווייס נישט ווי אומצוגעהן ארום זיי. און

פרויען האבען איצט געענדערט די מיינונג

ביז ער לערנט זיך אויס, קען די פרוי גרוי און אלט ווערען.

א יונגערמאן האט נישט אזוי פיל דרך ארץ פאר'ן ווייב, ווי אנ'עלטערער מענש. ער האלט זיך פאר א גאנצען קיסר אין הויז. דער עלטערער אבער ווייס, אז ער איז נישט קיין קיסר — סיידען אין זיין פאנטאזיע.

א פרוי האט הנאה, ווען מען האלט זי פאר זעהר יונג, כמעט פאר א קינד נאך. זי האט ליב, אז דער מאן זאל ציטערען איבער איהר און באלעזען איהר ווי א קליין מיידעלע. אבער א יונגערמאן איז נאך אליין כמעט א קינד. ער בעטראכט זיין ווייב, ווי א פרנדין, א קאמעראדין, ער בעהאנדעלט איהר ווי א גלייכען מענשען נישט ווי א קינד.

א מאן אין די מיטעלע יאהרען האט מעהר אין זינען צו פערשאפען זיין ווייב פערגעניגען. ער וועט אפילו גרייט זיין מקריב זיין זיינע אייגענע בעקוועמליכקייטען, נאר זי צופרידענשטעלען, ווי א גענייטער שוימער ווייס ער ווי אויסצומיידען די געפעהרליכע פעלזען פון פאמיליען-לעבען, אהן וועלכע נישט איין יונגער קאפ איז געשכאלטען געווארען.

דווקא א יונגערמאן איז מעהר גענייגט צו זיין אייפערזיכטיג ווי א מיטעליאהריגער מאן, כאטש נעראפט האט עס זיין, דאכט זיך, פערקעהרט. דאס קומט דערפאר, ווייל ווען מען איז יונג, האט מען א קנאפערען חוש פאר הומאר און מען מאכט א וועזען פון יעדער נארישקייט.

נעווים מען מוז צוגעבען, אז ווען א מיידעל האט חתונה מיט אנ'עלטערען מענשען, פערפעלט זי די פרייד פון וואקלען צוזאמען מיט'ן מאן, הייך ווערען, שטעלען זיך צילען און דערגרייכען זיי צוזאמען מיט איהם. א מאן אין די מיטעלע יאהרען איז שוין מעהר ווייניגער אויפגעשטעלט. זיינע געוואוינהייטען, מיינונגען, כאראקטער וועלען זיך ווינציג וואס בייטען, מען מוז איהם נעהמען, ווי ער איז, אן דער האפנונג, אז ער וועט ווערען אנדערש. דערפאר אבער שפילט ער די ראלע פון א גוטען געטרייען פאטער. און דאס איז א מעלה, ווייל ער גיט דערמיט דער פרוי די געלעגענהייט זיך איינצורעדען, אז זי איז זעהר יונג, ווי אלט זי זאל נישט זיין, איז זי דאך שטענדיג יונגער פאר איהם.

פערהאן נאך א זאך, מיט וואס א פרוי מוז שלום מאכען, ווען זי הייראט מיט א מיטעליאהריגען מאן. דאס איז זיין פערגאנגענהייט ווי זי זאל עס נישט וועלען, קען זי זיך נישט איינרעדען, אז זי איז ביי איהם די ערשטע, אז זי איז די איינציגע פרוי, וועמען ער האט ליב געהאט אין לעבען. זי מוז איינמאל פאר אלע מאל שלום מאכען דערמיט אז ער האט זי „פערראטען", איידער ער האט זי געקענט. אבער דערפאר האט זי די גליקליכע זיכערקייט, אז זי איז זיין לעצטע ליבע, אז ער האט זיינע שטורעמס און געפאהרען שוין לאנג איבערגעלעבט, און איצט וויל ער רוהען און אויסלעבען מיט איהר צוזאמען. עס איז א סך בעקוועמער צו ברוגז זיך אויף דער פערגאנגענהייט, איידער צו שרעקען זיך פאר דער צוקונפט, עס איז בעסער צו זיין די לעצטע ליבע איידער די ערשטע.

מיט א יונגענמאן געהט א מיידעל האנד און האנד איבער די וועגען פון לעבען. אבער א מיטעל יאהריגער מאן הויבט זי אויף די הענד און טראגט זי אריבער איבער די שטיינער פון לעבען.

אזוי קומט עס אויס, אז ארום און ארום איז גארנישט אזא נארישקייט, ווען א מיידעל האט חתונה מיט אנ'עלטערען מענשען. זי פערשטעהט אז א יונגערמאן קוקט גאר אמאל אויף הייראט ווי אויף א שפאס. אנ'עלטערער מענש אבער קוקט דערויף ווי אויף א נס, און איז רען נישט אנגענעהמער אויפצוטון א נס, איידער פיהלען, יאז מען טרייבט מיט די שפאס? און אויב מען נישט זיין גלייכע פאר, איז דע נישט אנגענעהמער צו האבען א שקלאף איידער צו זיין פערשקלאפט?

*

און ס'איז ווירקליך מארנע!

אנגענומען איז, אז א פרוי האט ליב א מאן א העלד, אז זי האט ליב צו האבען אזא מאן, צו וועלכען זי זאל דארפען קוקען ארויף. א מאן וואס איז אנגעזעהען אין געזעלשאפט, א מאן וואס האט א נאמען און איז גרויס.

אין דעם איז פערהאן א סך אמת. דערביי דארף מען אבער צוגעבען זעהר א וויכטיגען פונקט, שטרעבענדיג צו האבען א מאן וואס איז גרויס און אנגעזעהען אין זיין געזעלשאפט, אדער אין דער געזעלשאפט אין אלגעמיין, וויל די פרוי, אז די גרויסקייט זיינע זאל זיין בלויז פאר לייטען נישט פאר איהר...

זי אליין זאל זיין גרויסקייט קענען מאכען קליין; זי אליין זאל זיך מיט זייער גרויסקייט בלויז קענען בעריהמען פאר אנדערע, אבער אין דער היים זאל זי איהם מאכען פיהלען אזוי, אז דאס לעבען זאל איהם נישט בעקומען און ער זאל זיין אונמער'ן איינדרוק, אז זי איז גרעסער פאר איהם און קלוגער פאר איהם.

ווען איהר לייענט די ביאגראפיעס פון גרויסע, בעריהמטע מענער און איהר קומט צו זייער פאמיליע-לעבען, וואונדערט איהר זיך: מענשען, וועלכע זענען פאר דער וועלט געווען גרויס אלס קריגספיהרער, אלס דיפלאמאטען, אלס גרויסע שרייבער, אלס גרויסע דענקער, זענען אין דער היים, אין די אויגען פון זייערע אייגענע ווייבער געווען קליינע מענשעלעך.

פאר דער וועלט האט דער מאן געמענט זיין דער גרעסטער דענקער, דער גרעסטער חכם, האט איהם דאס ווייב געקענט זאגען הונדערט און איין מאל, אז ער פערשטעהט קיין זאך נישט פון דאנען אהין...

זאל אבער אנ'אנדער פרובען זאגען וועגען איהם דאס זעלבע, וועט זי איהם אויסדראפען די אויגען.

או, דאס איז אפשר נישט דערפאר, וואס זי נעהמט זיך אזוי שטארק אן פאר'ן כבוד פון איהר מאן. דאס נעהמט זי זיך נאר אן איהר אייגענעם כבוד, ווארים אויב עס הייסט, אז איהר מאן

עס נעהט איהר אין לעבען, אז איהר מאן זאל איז א גארנישט, איז זי דאך אויך א נארנישט. זיין גרויס — פאר דער וועלט. און זי האט א בעזונדער פערגעניגען פון דעם וואס זי קען אין דער היים נעהמען אט דעם גרויסען מענשען און איהם מאכען צו קליין נעלה.

עבדליך
האבען זיך אלע איבערצייגט אז די פאטענטירטע
פעלד-בעטען
וועלכע זענען פערזעהען מיט דער שוץ-מארקע PALMA-PATENT
זענען די פראקטישסטע און דויערהאפטסטע
מיט א גאראנטיע אויף 3 יאהר, עמפפעהלען מיר אויף לאגער.
אויסערדעם בעזיצען מיר אין א גרויסען אויסוואהל
ניקעל-בעטען, ניקעל-קינדער-בעטען, טיש-בעטען, אמעריקאנקעס, קינדער-וועגעלעך, קינדער-בענקעלעך אויף רעדלעך, מעטער-מאס.
מאטראצען, געבעטע, שאמקאווע און קאנאדיסקע קאזעטקעס און טאפטשאנעס
בעמערקונג: בעטלעך מיט וועגעלעך ווייס און ברויז 17 זל., פאלאווע-בעטלעך 14 זל.
רעעלע בעהאנדלונג. •• פאבריקס-פרייזען. •• זעטליבע רעפעראטורען.
הורש דעטייל
לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85

Dr. S. HEINRICH
פאמארסקא 10, טעל. 47-67
צוריקגעקהרט.
ספעצ. פאר קינדער און אינערליכע קראנקהייטען
היילט מיט פיזיק.-טערפיע. דיאטערמיע. קווארץ. לאמפען. ליכט-בעדער, נעמט אן פון 2–12½ און פון 4–7 נמ. פאר אונבעמיטעלטע לעשטניצע-פרייז.

דער מאלפע-מענטש

25) (סענסאציאנעלער ראמאן)

— וואס-זשע מאכט עפעס אייער קראנקע? — האט מאריס א פרעג געטון מיט א שמייכעל, — די משוגענע מאלאיערין, וואס האט געשריגען?

מיסטער גרענארי פען האט אויפגעהויבען זיינע ציטערדיגע פינגער צו די ליפען, אפגעווישט זיי, און בעהאלטען די הענד אויף הינטען.

— נישקשה... עס איז געווען אזוי, ווי איך האב געזאגט. — זי האט געהאט אנ'אנפאל.

מאריס האט איהם פערטראכטערהייד נאכגעפאלגט.

— איך וועלט געוואלט איהר זאלט מיר דערלויבען אויף איהר א קוק טון.

— איהר האט נישט קיין רעכט דאס צו פערלאנגען, — האט דער באראנעט אויסגערופען, און אין זיין שטים האט געקלונגען שרעק און האס — מיטאר א... איהר נישט קוקען. ס'ארא רעכט האט איהר צו בעלעבאטעווען אין מיין הויז? ווער דערלויבט אייך אריינרייסען זיך פארטאג אין מיין הויז, שיסען און שעדיגען מיין פערמעגען? איך וועל באלד אנשרייבען אנ'אנקלאגע צו אייער לייטונג, אז מ'וועט אייך אויסלערנען, ווי איהר האט זיך צו פיהרען! אזא געמיינהייט! די דאזיגע חברה-לייט זענען אזוי חוצפה'דיג געווארען, אז אומעטום פיהלען זיי זיך ווי ביי זיך אינדערהיים! איך וועל אייך אבער ווייזען. ווא ודער שווארצער פעפער וואקסט! איך וועל אייך שוין איינמאל ווייזען!

דער קול גרענארי'ס איז געווארען אלץ העכער, און איז פערוואנדעלט געווארען אין א קוויטש. מיט זיין שרייען האט ער זיך משמעות נעוואלט פערשאפען קוראזש.

מאריס האט גלייכגילטיג ארונטערגענומען פון איהם זיינע בליקען און גענומען קוקען אויף די שווערטען וואס זענען געהאנגען אויף די ווענט.

אכטונג געבענדיג אויף איהם, ווען ער טוט, האט גרינארי זיך ווידער פערלוירען און פערלוירען די הערשאפט איבער זיך.

— מיין טייערסטער, — האט ער געביטען דעם טאן — וואס האט איהר זיך אנגעוועצט אויף מיר? איך בין דער שטילסטער און גוטמוטיגסטער מענש אין דער וועלט, ווען מען רעגט מיך נישט אויף מיט נארישע געגנג. איך זעה, אז איהר האט וועגען מיר אנ'אבסאלוט פאלשע מיינונג.

נישט ענטפערענדיג גארנישט, איז מאריס ארויס פון צימער און איז מיט'ן קארידאר אזעק אין גארטען. אויף דער שוועל האט ער זיך א קעהר געטון, און זיך געווענדעט צום באראנעט:

— איך קאן זיך נישט האלטען שטרענג ביי מיין פארערונג, ווייל איך האב נישט קיין בעפעהל וועגען ארעסט. איהר ווייסט עס גאנץ גוט. ווען איך וועל ברענגען דעם בעפעהל, וועל איך שוין סיי-ווי גארנישט געפינען. איהר וועט בעוויזען אלץ ריינצוואשען. געדענקט אבער, מיין הער, איהר זאלט זיך היטען פאר מיר!

ער האט אויפגעהויבען די האנד און ווארענענדיג געדראהט מיט'ן פינגער.

מאריס האט זיך צוריקגעקעהרט אין דעם פאל ווארק פון לאנגוואל'ן צו פרישטיק.

אויף זיין אפוועזענהייט האט קיינער קיין אכט נישט געלייגט...

בלויז ארעלע האט בעמערקט זיין אפוועזענהייט, און האט איהם די ערשטע בעגריסט ווען ער איז צוריקגעקומען...

רזשעק נעוובארט איז געווען אויסגעצייכענט געשטימט.

לויט זיין מיינונג איז די אויפנאהמע געלענגענד געלונגען.

— כ'קען, זעלבסטפערשטענדליך, נאך נישט נישט זאגען געניי, כל זמן די לענטע איז נאך נישט ארויסגערופען אין לאבאראטאריום. וואס שייך אבער דער קליינטשקער לעוושטיין, איז זי העכער פאר אלע לויבען, ס'איז נאך, זעלבסטפערשטענדליך, אויך פריהצייטיג צו זאגען נביאות, אבער איך בין פולשטענדיג איבערצייגט, אז פון איהר וועט זיך אויסארבייטען אנ'אמת'ע אקטריסע, א נייער קינאשטערן.

— איהר האט נישט גערעכענט, אז ס'וועט אזוי זיין? — האט מאריס פערוואונדערט א פרעג געטון.

— פרייליין מענגראזא האט מיר פערשאפט א סך עגמת נפש. ווען איך האב זיך אבער מיט איהר צוקריגט און נעפאהרען אהער אויף די אויפנאהמעס בין איך געווען איבערצייגט, אז איך וועל מוזען צוריקפאהרען, און נאך אמאל איבערפאטאגראפירען ווערען געמאכט; מ'דארף צו האבען פראקטיק, גע אקטריסעס ווערען נישט מיטאל געבוירען, נאר זיי די סצענעס מיט מענגראזא'ן. קינעמאטאגראפישע דולר, פראפעסיאנעלע געשיקטקייט. איידער א קינא-אקטריסעש רוקט זיך ארויס אויפ'ן ערשטען פלאן, מוז זי ארורך א לאנגע און שווערע שולע. אייער מיידעל האט אבער תיכף אלץ פערשטאנען און זיך מיט אלץ צוגעגעבען! פונוואנען האב איך געקאנט וויסען אז זי איז אזא טאלאנט!...

— ווען איהר זאגט „אייער מיידעל" — האט טרוקען בעמערקט מאריס — געדענקט איהר אודאי, אז אין אינטערעס צו איהר ווערט ארויסגערופען בלויז דורך אנ'ענין, וואס מיין לייטונג האט מיר איבערגעגעבען ארורכצופיהרען?

— אויב איהר שמעקט נישט, — האט רזשעק נעוובארט געענטפערט — הייסט עס, אז איהר זענט א שטיק האלץ!

מאריס האט א שמייכעל געטון, און איז אפגעטראטען פון דעם קלוגען אלטען רעזשיסאר.

די ארטיסטען און די קינא-אפעראטארס האבען פערנומען זייערע ערטער אינ'ם וואגען.

די קאמפאניע האט זיך אוועקגעלאזט צוריקוועגס קיין טשיטשעסטער.

אין דעם אויפנאהמס-צימער פון זיין סטודיע האט נעוובארט געטראפען א בעזוכערין, וואס האט א... אנגעווארט, און ער האט זי גוטמוטיג בעגריסט

— איך האב זיך געוואלט מיט אייך ארורכשמועס'ן, מיסטער נעוובארט, — האט געזאגט כטעללא מע אזא, ארויפציהענדיג אויף איהר פנים א בעצויבערענדען געמאכטען שמייכעלע.

— איהר האט געוואלט מיט מיר רעדען? אדרבא, לאמיר רעדען... זאגט, וואס פערלאנגט איהר?

(פארטזעצונג קומט).

חנה די חלוצה

א בילד פון יודישען לעבען אין די קבוצות

פון שאול ראסקין

חנה, אזוי רופט מען זי. קיין צווייטען נאמען האט זי נישט. אמאל, ווען זי האט פארלאזען פוילען, האט זי געהאט עפעס א פאמיליען-נאמען, אבער ביים אנקומען אין ארץ ישראל האט דער נאמען פארלוירען זיין חן אין איהרע בלוי-גרינע אויגען און זי האט בעשלאסען דעם נאמען צו בייטען. דערווייל שטעלען זיך אלע צופרידען מיט איהר איינציגען, קורצען און זעהר וויבליכען נאמען, חנה.

אייגענטליך וואלט זי זיך נישט געדארפט קימערען וועגען א פאמיליען-נאמען, ווייל איידער עס וועלען פארביי די פאר יאהר, ביז זי וועט ווערען א היגע בירגערין, וועט זי שוין מסתמא חתונה האבען און וועט טראגען דעם מאנ'ס פאמיליען-נאמען. אבער חנה וויל נישט הערען דערפון. זי וועט זיין נאמען, זאגט זי, קיינמאל נישט אננעהמען. זיין פריינדשאפט, זיין ליבע — דאס יא, אבער נישט זיין נאמען — ווייל דאס וואלט הייסען אנערקענען די איבערהערשאפט פונ'ם מאן איבער דער פרוי, און דאס וועט חנה קיינמאל נישט טון. זי איז א ליידענשאפטליכע קעמפערין פאר פרויען-פרייהייט, איז א מיטגליד אין א מיידעלשער קבוצה.

האט איהר אמאל געזעהן חנה'ן — האט איהר געזעהן דאס חלוץ-מיידעל פון ארץ-ישראל! נישט הויך געוואקסען, רונד-גלידערדיג, האט א פריש, צוגעברוינט רונדען פנים מיט שטראהלענדיגע אויגען. קרעפטיג, מוטיג און פריי זיצט דער געשוירענער קאפ אויף איהרע ברייטע אקסלען. חנה'ס שעהנע גרין בלויע אויגען שפארען ארויס אביסעל; די פיין-געשניצטע נאז האט א קליין סעמיטישע בויגונג און דאס מויל זעהר קליין, עמפפינדליך און רעדעוודיג, אבער נאר אויף העברעאיש, רק העברעאיש. אלע אנדערע שפראכען הויבט זי אן ביסלעכוויז צו פערגעסען.

אויך איהר קורצע לעבענסגעשיכטע איז א טיפישע פאר אלע איהרע שוועסטער. טאטע-מאמע האבען זי גוט ערצויגען. ווי פאר זייערע א טעכטערל פאסט... זי ווארפט דאס אבער אלץ אוועק. און קעגען דעם ווילען פון איהר טאטען — א שטרענגען אבער ליבענדען טאטען, לאזט זי זיך אוועק אויפ'ן וועג קיין ארץ ישראל כמעט אהן מיטלען. קימט אריין אין לאנד אלס „כלה" אדער כלומר'ש ווייב פון א חבר „החלוץ". טרעט דא גלייך אריין אין דעם היגען ארבייטער לעבען, קריגט פיבער און בייט א פאר מאל די קבוצות, ביז זי קומט צו דער סאמע קלענסטער קבוצה.

חנה איז נאך צו דער דאזיגער קליינער קבוצה נישט געקומען. אבער די קבוצה, אין וועלכער זי געפינט זיך היינט, איז אויך נישט קיין גרויסע; איינגאנצען זיבעצעהן מיידלעך. דאס איז די „משתלה" (בוימער פלעגונג) פון חברה רחל בן צבי, וואס לעבט א גרינעם זאפטיגען לעבען שוין איבער זעקס-זיבען יאהר.

דאס איז אבער א פלעגעריי נישט נאר פאר גרינע צארטע בוימעלעך, נאר אויך פאר גרינע אומצרפאהרענע מיידלעך, וועלכע קומען אריין אין לאנד און קאנען קיין שום ארבייט נישט טון. זיי געפינען דא, א גוטען באדען. דא קרעפטיגען זיי זייערע הענד און רוקענס, און ווען זיי ווערען שטארק גענוג פערפלאנצט מען זיי אין פערשידענע ארבייטער-קבוצות, ווי מען פערפלאנצט די בוימלעך איבער'ן גאנצען לאנד.

עס איז געווען א הייסער שבת נאכמיטאג, ווען איך האב בעשלאסען צו געהן זעהן רחל'ס „פלעגעריי". קומענדיג אהין, האב איך רחל'ען נישט געטראפען, אנשטאט איהר האב איך געטראפען חנה'ן. זי האט א טרייסעל געטון מיט איהרע האר און דאס קליין מיילכעל האט אנגעהויבען ארבייטען.

אין א מאמענט, ווען זי האט איבערגעכאפט דעם אטעם, האב איך אויסגענוצט די געלעגענהייט און געזאגט:

— חברה חנה, איך בין נישט קיין גרויסער קענער פון העברעאיש, אפשר וועט איהר זיין גוט און רעדען צו מיר יודיש!

חנה האט א שמייכעל געטון און געענטפערט:

— דאס איז נישט וויכטיג. וויכטיג איז די פראגע, ווי צו מאכען, אז א מיידעל, וואס ארבייט אין א קבוצה צוזאמען מיט מענער, זאל קאנען ארבייטען אזוי ווי דער מאן, זאל קאנען זאגען א דעה פונקט ווי ער, און נישט זיין א שטום בעשעפעניש. דער פאקט איז דער, אז די פרוי דא איז פונקט אזוי פערשקלאפט ווי אומעטום א. א. וו.

דערביי האב איך א פרעג געטון:

— וואס האט דאס אייגענטליך צו טון מיט אייערע בוימלעך און מיט אייך אליין?

— עס האט א סך צו טון — האט חנה געענטפערט. — איך בין געקומען אהער, אין ארץ ישראל, אהן דעם מינדסטען בעגריף וועגען ארבייט. איך האב נישט געוואוסט ווי צו דערקענען, אז וואסער זידט און ווי לאנג אנ'איי, למשל, דארף זיך קאכען, כדי ווייך צו בלייבען. אזוי בין איך אריין אין א קבוצה אנ'אומוויסענד, אנ'אומבעהאלפענע, און דא האב איך דערזעהן, אז מיין ראלע וועט בלייבען אשטומע. און אזוי זענען געווען אלע אנדערע מיידלעך דארט. מענער זענען געווען די וויסער, די קענער און די בעשליסער, און מיר — גארנישט. אויף די אסיפות רעדען בלויז זיי, רעזאלוציעס נעהמען אן בלויז זיי, אלץ זיי... אונז שיקט מען אין קיך און...

— אבער, חברה חנה, ס'איז דאך נישט גאנץ ריכטיג — האב איך געזאגט.

— ס'איז יא ריכטיג, און אונטערברעכט מיך נישט. איהר זענט דאך געקומען הערען און נישט רעדען.

איך האב זיך ענטשולדיגט און צוגעזאגט צו שווייגען.

וואס זענען מיר אויסען מיט אונזערע מיידעלשע קבוצות, וועלכע מיר שאפען? מיר ווילען אין אונזערע קבוצות ווערען מומחה'טעס, קאמפעטענטע ארבייטערינס, און ערשט ד ע ר נ א ך אוועק צו די גרויסע מענערישע קבוצות אלס גלייכווערטיגע מיטגלידער. פערשטאנען? איצט קומט, וועל איך אייך ווייזען אונזערע בוימער.

און געהענדיג צו די בוימער האט זי מיר אויפ'ן וועג געוויזען די וואוינונג פון די זיבעצעהן מיידלעך, וואס געהערען צו דער קבוצה. גרויסע צימערען, עטליכע ציכטיגע בעטלעך זענען געשטאנען צו דריי אדער פיער אין א צימער.

— דא — האט חנה געזאגט — בלייבען מיר צוויי יאהר. און אזוי לעבען מיר די צוויי יאהר פון אונזער קורס. אין די צוויי יאהר לערנען מיר זיך אויס גערטנעריי און בלומענצוכט טעארעטיש (מען האלט לעקציעס וועגען באטאניק) און פראקטיש (מיר ארבייטען). איצט וועלען מיר אויך לערנען היהנער צוכט. מיר האבען געקראגען נייע פופציג דונאם לאנד נעבען תלפיות.

— האט איהר שוין דעם קורס געענדיגט?

— יא, און איך בין איצט אליין א מין „עלטערע" צווישען מיינע חברות... אבער דא וועל איך נישט בלייבען. מיך ציהט צו אנ'אמת'ער גרויסער קבוצה... עין-חרוד, תל-יוסף... איך ווייס נאך נישט.

— חברה חנה, איהר אטעמט אביסעל שווערלעך — פארוואס?

זי האט אויף מיר א קוק געטון, א ווילע געשוויגען, דערנאך, לאנגזאם, ווי צו זיך געענטפערט:

— ס'איז אין אונזער משפחה, א שוואכקייט אזא... א קראנקהייט פון האלז אדער נאז...

— האט איהר דא עמיצען פון אייער משפחה?

— ניין, קיינעם נישט. דער טאטע האט מיר עטליכע מאל געשריבען איך זאל צוריקקומען, געלד אויף דער רייזע געוואלט שיקען, האב איך זיך אפגעזאגט... שרייבען זיי מיר, און איך ענטפער אלץ זעלטענער... באלד גאר אויפהערען, וועל איך בלייבען אליין, איינגאנצען אליין...

א שטילער אומעט האט מיר געקלונגען אין איהרע לעצטע ווערטער. זי האט זיך באלד אויפגעכאפט.

— נו, איצט קומט אנקוקען אונזערע בוימעלעך!

מיר זענען ארויס דרויסען. דער גארטען איז באלד נעבען הויז. די פייערדיגע זון איז מילדער געווארען אין דער שפעטער נאכמיטאג-שעה. אלע פארבען פון בלאט און שטאם האבען זיך שוין אויפגעוועקט פון זייער מיטאגס-דרעמעל. איך האב א קוק געטון אויף חנה'ן. אויך זי האט ווי אויפגעלעבט צווישען איהרע גרינע קינדערלעך, איז געגאנגען פון בוימעלע צו בוימעלע, רעדענדיג צו זיי, בעריהרענדיג דעם, יענעם, טיילענדיג דעם א לאסקע, יענעם א טרייסט-ווארט, א צוזאג...

— לאמיר אנהויבען פון די גאר קליינינקע, אט די עופה'עלעך.

— דאס איז דער „אורן", די סאסנע, פאר בארג-בעוואלדונג. ער איז דער נאטירליכסטער בוים פאר אונזער לאנד. ער וואקס אונטער א יעדע בעדינגונגען, אהן וואסער, איז געזונד פאר'ן מענשען און איז שעהן.

— זיין ברודער, אט דעם וואס איהר זעהט דא, איז דער „אורן הסלע", א בוים מיט א גרויסער לעבענס-קראפט. ער קאן מיט זיינע ווארצלען שפאלטען שטיינער, אויב איהם קומט-אויס דורכצוגעהן אזא באדען כדי צו דערגרייכען שפייז. ער לאזט ארויס פון זיך אזא מין זאפט, וואס שפאלט דעם שטיין.

— אט די דאזיגע בוימער פלאנצען מיר דא אין די צעהנדליגער טויזענטער און פערקויפען זיי איבער'ן גאנצען לאנד, צו יודען און אראבער, ווייל אונזערע בערג ווילען מעהר נישט זיין גל[illegible] און וויסט, זיי ווילען זיין גרין און מיט [illegible] גלייך.

— ווילט איהר זעהן ווי פעפער וואקסט? אט דער שעהנער בוים איז א פעפער-בוים. און אט דער, נאך שעהנערער בוים, איז דער ריצינאוילבוים.

זי איז צוגעגאנגען צו איהם און האט ארונטערגעריסען א הארטע יאדערדיגע פרוכט, בעפרייט זי פון די שאלעכטס, מיר געוויזען די ווייסע יאדערע און האט ערקלערט:

— עטליכע אזעלכע שטיקלעך אויפצועסען איז גענוג צו פער'סמ'ען זיך אויף טויט. שטארקער גיפט איז עס...

איך האב גענומען א שטיקעל און געמאכט דעם אנשטעל, אז איך וויל עס אראפשלינגען. זי האט עס מיט אימפעט ארויסגעריסען פון מיין האנד.

— נישט דא, נישט צווישען מיינע בוימער.

זי האט מיך צוגעפיהרט צו אן אייקאליפטוס-בוים.

— א שעהנער בוים, מיר האבען איהם ליב, א פרעהליכער, אבער א גרויסער נאשער. טרינקט א סך, קאן זיך נישט זאט אנטרינקען. און א[illegible] גרייט פאר א געשמאקען ביסען זיינע ווארצלען צו ציהען אונטער דער ערד ביז צוואנציג מעטער די לענג.

— און אט דאס איז „הינטישער לייל[אק]", און דאס איז „אקאציע", און אזוי ווייטער.

אבער גענוג בוימער. לאמיר אנקוקען אונזערע בלומען. איך האב זיי ליבער, — פאר א מיידעל...

מיר זענען צוגעגאנגען צו א פארביג וו[illegible]טעל.

— ווילדע בלומען וואקסען אין ארץ-ישראל א סך. אט יענע, געהערען צום ציבעלע-מין. דאס הייסט, א קנויל ארום די ווארצלען. דארט זאמלען זיי אן זאפט און שפייזען זיך פון דעם ווי[illegible] נויטיג. מיר פערקויפען אונזערע בלומען מיט די ווארצלען.

זי האט מיר נאך א סך טשיקאווע זאכען דערצעהלט וועגען בלום און בלאט. איך האב געהערט און זיך געוואונדערט:

— איהר ווייסט שוין אזוי פיל!

— יא, מיר ווייסען. און איך וויל, אז איהר מענער, זאלט וויסען, אז מיר ווייסען...

איך האב אריינגעקוקט אין דעם פאפיר אויף וועלכען איך האב פערצייכענט עטליכע פון די זאכען, וואס זי האט מיר דערצעהלט. איך האב געוואלט איהרע לעצטע ווערטער פערשרייבען, און האב זיך אנגעשטויסען אן ציפער זיבעצעהן.

— איהר זייט, הייסט עס, זיבעצעהן...

— ניין — ענטפערט זי ראש — פון וואנען נעמט איהר דאס? איך בין איין און צוואנציג און דריי חדשים.

— איך מיין נישט אייער עלטער, איך מיין זיבעצעהן מיידלעך זייט איהר דא?

זי האט זיך צולאכט:

— אך, דאס מיינט איהר! אבער איך בין איין-און צוואנציג. זיבעצעהן בין איך געווען, ווען איך האב פערלאזען מיינע עלטערען... שוין פיער יאהר אוועק, ווי פיר טעג... מאדנע. מאדנע...

זי האט זיך ווידער פערטראכט. אפט, ווי עס שיינט, פערטראכט זיך חנה, אבער אויף זעהר קורצע מאמענטען. אויך איצט האט זי זיך באלד אויפגעכאפט און א זאג געטון:

— איהר וועט מוחל זיין, איך מוז איצט געהן. מיר האבען היינט א בעראטונג פון אונזער יוגענדליכער סאציאליסטישער בעוועגונג... מיר ווילען די הי געבוירענע יוגענד נישט פערלירען פאר אונזער בעוועגונג... שלום!

א קרעפטיגער האנד-דרוק, א טרייסעל מיט'ן קאפ קורצע האר, א קליינער שמייכעל — און חנה איז אוועק.

יודישער וויסענשאפטליכער אינסטיטוט

צו דער פארשטעהענדער קאנפערענץ אין ווילנע

אהן טאראראם, אהן גערידער און אהן גדל'ען זיך איז סוף יאהר 1926 געשאפען געווארען אין ווילנע דאס פאזיטיווסטע און אפשר גרעסטע, וואס האט געקענט געשאפען ווערען אויפ'ן געביט פון יודישער קולטור — דער יודישער וויסענשאפטליכער אינסטיטוט.

א פאנטאזיע, אנ'אוטאפיע כמעט, וועלכע איז ענטשטאנען אין א פאר „היצקעפ" פון א הייפעל יודישע קולטור-טוער, איז זיך אויסגעשטאנען, געבוירען און רייף געווארען און נישט אלס ולד, נישט קיין ציטעריג, אפגעשוואכט יודיש קינד נאר א ריז, וואס האט זיך באלד געשטעלט אויף די פיס און איינגעגראבען זיך מיט זיי אין יודישען לעבען אזוי, אז עס איז פשוט נישט צו פערשטעהן, ווי אזוי מ'האט לאנג געקענט אויסקומען אהן דעם.

אין משך פון זיין דריי-יעהריגער עקזיסטענץ האט דער וויסענשאפטליכער אינסטיטוט, הגם אליין א יש מאין געבוירען געווארענער, בעוויזען אויפצוטון וואונדער; נישטא כמעט ביי היינטיגען טאג א יודישער קבוץ, וואוהין זיין אפקלאנג זאל נישט האבען דערגאנגען, הונדערטער און טויזענדער פרייוויליגע „ים כולכער" האבען זיך געשטעלט אין דינסט פון יודישען אינסטיטוט און זוכען אויס אינ'ם ים פון יודישען לעבען די פערהאלטענע אוצרות. צעהנדליגער טויזענדער מאטעריאלען, מאנוסקריפטען און אנדערע ווערטפולע זאכען, וואס האבען א שייכות צו יודען און יודענטום זענען אין משך פון די דריי יאהר געזאמעלט און בעהאלטען געווארען אין וויסענשאפטליכען אינסטיטוט.

פון אלע עקען וועלט קומט דארט אן כמעט יעדעס יודישע געדרוקטע ווארט. דורך דער צייט פון זיין עקזיסטענץ האט אונז דער יווא מכבד געווען מיט 5 בענד שריפטען, וועלכע האבען זיך גארנישט צו שעהמען און בלייבען אבסאלוט נישט הינטערשטעליג לגבי זייערע גלייכען, ארויסגעגעבענע ביי די אומות-העולם, ביי געהעריגע מיטלען און מלוכה'שער מיטהילף.

דער ציל פון יווא איז אבער ווייט נישט דאס, אז ער זאל ווערען בלויז דאס זאמעל-ארט, דער מיט אלטקייט, שמעקט מיט טויט! דער יווא, לעבט מוזעאום פון יודישען פאלקס-אוצר. מוזעאום שמעקט און וויל לעבען, מיטלעבען מיט'ן יודישען פאלק. די אלטע, טויטע זאכען, וועלכע געפינען זיך אין יווא, דארפען ווערען אויסגעפארשט, אויפגעלעבט און צוריקגעגעבען. יווא, דארף זיין דער מקור פון מים חיים פון וועלכען אלע יודען די היינטיגע, און די צוקונפטיגע זאלען שעפען לעבענס-זאפט, גופני-דיגען און רוחניות'דיגען. יווא, דארף זיין די „קא-ווארלע" און דער „ווארשטאט", וואו דאס יודישע ווארט דארף געהערט און געשמידט ווערען און אלס אזעלכעס ארייגעשלאגען ווערען אין יודישען לעבען אריין.

אט א דאס זענען מעהר-וועניג די צילען פון אינסטיטוט, און אז דאס זענען צילען, וועלכע אין דער נאהנטסטער נאהענטקייט אויסגעפיהרט ווערען און נישט בלייבען בלויז אויפ'ן פאפיר. כנהוג בין אחינו בני ישראל, דערפאר גאראנטירט אונז דאס, וואס די אנפיהרונג פון אינסטיטוט ליגט אין די הענד פון ווילנער אונערמידליכע קעמפער און וואס דער אינסטיטוט גופא געפינט זיך אין דער

לײדער אבער איז דער אינסטיטוט ביז איצט אייביגער יודישער קולטור-שטאט — אין ווילנע. געבליבען בלויז „א וואונדער-קינד" — יעדער טאג פון זיין עקזיסטענץ איז ממש א וואונדער. אנ-אינסטיטוציע, וואס האלט זיך אויס אהן א פעסט-בעשטימטען בודזשעט, אנ'אינסטיטוציע, וואס האפט די גרעסטע אויפגאבען אויפ'ן מארגען און לעבט בלויז מיט דער צופעליגקייט פון היינט, איז פון סאמע געבוירען אן שוין פערמשפט אויף אונטערגאנג און אויב דאס איז נישט געשעהן מיט'ן ווילנער וויסענשאפטליכען אינסטיטוט, איז עס נאר נאכאמאל א דאנק די אנפיהרער, וועלכע פערקערפערען אין זיך די עקשנות פון דעם יודישען פאלק און א פערלאזען! דער פונדאמענט פון גראנדיעזען בנין ראנק... נסים...

אויף קיין נסים טארען מיר זיך אבער נישט איז געלעגט, ציגעל זענען פערהאן, מוירער זענען דא, מען דארף זיך נאר נעהמען צו דער ארבייט און ס'דארף נאר נאר זיין מיט וואס זיך נעהמען צו דער ארבייט.

אט די לעצטע פראגע הויפטזעכליך וועט בעהאנדעלט ווערען אויף דער ערשטער יודישער קולטור-קאנפערענץ, וועלכע וועט פארקומען סוף אקטאבער הײ יאהר אין ווילנע און מיר זענען זיכער, אז די קאנפערענץ וועט געפינען די מיטלען צו מאכען פון יווא דאס, וואס ער וויל און דארף זיין!

יוסף זעלקאוויטש

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

„הערשער פון דער נאכט" פאר'ן געריכט
א באנדע מערדער און רויבער

(2) דער נעכטיגער טאג אין פראצעס האט ערוועקט א גרעסערע פאראינטערעסירונג, ווייל עס האבען זיך אנגעהויבען די וכוחים פון די צדדים.

דאס ערשטע ווארט האט בעקומען פראקוראר מאנדעצקי.

ער כאראקטעריזירט די באנדיטען, זייער טעטיגקייט און פיהרט אויס, אז די בעפעלקערונג איז געווען טעראריזירט פון די באנדיטען, אז זיי דארפען, ווי געהעריג בעשטראפט ווערען. דער פראקוראר פאדערט פאר די פיער הויפט-באנדיטען: קאטשמארעק, שטשעטשינסקי, קוקולא און שוברט—טויט-שטראף. פאר די איבריגע בעשולדיגטע אויך שטרענגע שטראפען.

נאכ'ן פראקוראר'ס רעדע האט בעקומען דאס ווארט אדוואקאט קאבילינסקי, וועלכער פערטיידיגט אויגוסטיניאק'ן מיט דער פרוי קארעלעווסקין, אדאמעק'ן, אסיעטע, לעוואנדאווסקי'ן, גארטשינסקי, באלאדזשערא, מילערן, שניאטאווסקי'ן און יאקובאוויטש'ן. נאכדעם האבען גערעדט אדוואקאט פלאנער, וועלכער האט פערטיידיגט ציגעלמאנען, אדוו. גלאטער, וועלכער האט פערטיידיגט קוקולאן, אדוו. לילקער—האלצמאנען, אדוו. קאמפנער—קשעפיצ'ן; אדוו. הארטמאן — ביעליצען; אדוו. ליפאנסקי די מיעצעלסקיס און אדוו. לאסאצקי — שיקארסקין.

דאנערשטאג'דיגע זיצונג פון לאדזער שטאט-ראט

אויף דער דאנערשטאג'דיגער זיצונג פון שטאט-ראט האבען געזאלט בעטראכט ווערען א גאנצע רייהע פראגען פון דער שטעטישער ווירטשאפט, די צענטראלע פראגע איז אבער געווארען די פראגע וועגען דער לוסטראציע, וואס ס'האט דורכגעפיהרט די לוסטראציע-קאמיסיע פון אינערן-מיניסטעריום.

באלד אין אנהויב פון דער זיצונג לעגט פאר ראטמ. וואיעוואודזקי, אז די פראגע זאל אראפגענומען ווערען פון דער טאג-ארדנונג, ווייל די ראטמענער האבען נישט געהאט די מעגליכקייט זיך צו בעקענען מיט די אקטען און מיט דער תשובה פון מאגיסטראט אויף די פארוואורפען פון דער לוסטראציע-קאמיסיע. דער פארשלאג פאלט אדורך. און פרעזעס האלצגרעבער רעפערירט די פראגע וועגען בילדען א מוז ק-קאמיסיע. נאך א קורצען וכוח אין וועלכען ס'נעהמען אנטייל ראטמ. ביאלער און לאווניק פ"אפ. סמאליק ווערט דער פארשלאג וועגען בילדען א ספעציעלע מוזיק קאמיסיע אנגענומען. אין דער רעפערענט פון די פעראייניגטע קאמיטעס פינאנץ און פון אלגעמיינע פראגען ראטמ. הארטמאן גיט אפ א בעריכט פון דער קאמיסיע. די פארוואורפען פון דער לוסטראציע-קאמיסיע זענען געווען בנוגע 3 פונקטען: איינקויפען די גראנים-קאסטקע אין סאוויעט-רוסלאנד, וועגען אספאלטירען די פיעטריקאווער גאס און וועגען דעם בוי פון די ארבייטער-הייזער אין פאלעסיע. אזוי ווי וועגען דער לעצטער פראגע איז דורכ'ן מאגיסטראט אויסגעטיילט געווארען א ספעציעלע קאמיסיע רעדט ער נאר וועגען די ערשטע 2 פונקטען.

די שטאט-ראט קאמיסיע האט בעקענענדיג זיך מיט די פארוואורפען פון דער לוסטראציע קאמיסיע איינגעפונען אז די פארוואורפען זענען אומבעגרינדעט און שטעלען פעסט, אז דער מאגיסטראט האט געהאנדעלט אין די אינטערעסען פון דער שטאט.

דער וכוח וואס האט זיך אנגעהויבען ארום דער פראגע האט פערנומען דעם גאנצען אווענט.

די ראטמענער שאט און אינזש. פאוולאווסקי האבען געפאדערט, אז די קינדיגונג פון די אינזשינערען אין דער בוי-אפטיילונג זאל צוריקגעצויגען ווערען, פרעז. זשעמיענצקי קלערט אויף אז אינזש. וואלאטשקא איז געקינדיגט געווארען אויף 3 חדשים דאגעגען איז אינזש. סערווען בעזייטיגט געווארען פון זיין אמט, ווייל ער האט אריינגעפירט דעם מאגיסטראט אין א טעות. אין זיין האנדלונג איז נישט געווען קיין מיסברויך, נאר ער האט זיך ארויסגעשטעלט אלס נישט גענוג פאסיג אלס אדמיניסטראטיווער לייטער פון דער בוי-אפטיילונג.

א שארפער וכוח ענטוויקעלט זיך דאן צווישען ראטמ. וואיעוואודזקי פון איין זייט און וויצע פרעזידענט ראפאלסקי און אנד. פון דער צווייטער זייט, עס רעדען די ראטמענער ווילטשיגסקי אדוו. קעמפנער, פרעז. זשעמענצקי.

ראטמ. ליכטענשטיין, ווייזט אן, אז די רעגירונג שיקאנירט די לאדזער זעלבסטפערוואלטונג ווייל זי ווערט אנגעפירט פון א סאציאליסטישער מערהייט און פיהרט אויס, אז נאר א פויערים און א ארבייטער-רעגירונג וועט ארויספיהרען פון דער איצטיגער לאגע.

דער פארשלאג פון דער קאמיסיע ווערט אנגענומען דאגעגען פאלט אדורך דער פארשלאג פון די ראטמענער שאט און פאפלאווסקי.

נאכדעם רעפערירט ראטמ. אנדזשעיאק דעם פארשלאג פון דער פינאנץ-קאמיסיע וועגען פערקלענערען די סובסידיעס פאר די פערש. אינסטיטוציעס אויף 25 פראצ. דער מאגיסטראט האט דעם בעשלוס אנגענומען. די קאמיסיע דאגעגען האט דעם פארשלאג אפגעווארפען, נעהמענדיג אין אכט די שווערע לאגע פון די אינסטיטוציעס. דער שטאט-ראט האט איינשטימיג בעשטעטיגט דעם בעשלוס פון דער קאמיסיע.

הוספה-פאדערונג פון שטאטישע אנגעשטעלטע

(2) ס'איז פארגעקומען א זיצונג פון דער פערוואלטונג פון פערבאנד פון די אנגעשטעלטע פעראיינען אין די אינסטיטוציעס פאר עפענטליכען געברויך אין דער לאדזער וואיעוואודזטווע, ס'זענען אנוועזענד געווען דעלעגאטען פון טשענסטאכאוו, פיעטרקאוו, טאמאשאוו א. אנד. ס'איז בעשלאסען געווארען אויפצופאדערן אנהויבען אנ' איינהייטליכע הוספה-אקציע; אויפפאדערן די סאציאליסטישע דעפוטאטען, אז זיי זאלען זיך בעמיהען דורכ'ן סיים אפשאפען דעם דעקרעט פון מלוכה-פרעזידענט וועגען אויסגלייכען די לוינען פון די אנגעשטעלטע אין די שטעטישע זעלבסט-פערוואלטונגען מיט די לוינען פון די מלוכה-בעאמטע.

די הוספה-פאדערונג שטיצען מיט א שטרייק אויב דאס וועט זיין נויטיג.

בעשולדיגט דורך א טעות

(–) די טעג איז פארגעקומען דער פראצעס פון חנה ליעק (אלעקסאנדריסקא 11), וועלכע איז בעשולדיגט געווארען אין א גנבה.

דער אדוו. מאקסימיליאן רובין האט אבער בעוויזען, אז ליעק איז על-פי טעות אריינגעצויגען געווארען אין פראצעס.

דאס געריכט האט די בעשולדיגטע בעפרייט.

א שטרייק

אין געלבארטאוויטשס פאבריק האט אויסגעבראכען א שטרייק צוליב אורלויב.

אויפגעהאנגען צוליב א אומגליקליכע ליבע

(2) דער 29 יעהריגער יאן קאפקא, איינוואוינער פון דארף זעלאוו, האט זיך נעכטען אין דער סטאדאלע, פון זיינע עלטערן אויפגעהאנגען.

ביים זעלבסטמערדער האט מען געפונען א בריף, אין וועלכען ער שרייבט, אז ער ענדיגט מיט'ן לעבען, ווייל ער האט זיך אומגליקליך פערליבט.

דאס נייע יאהר קומט!
ווינשט אייערע קרובים, פריינד,
קליענטען און בעקאנטע
אין לאנד און אין אויסלאנד
אכתיבה וחתימה טובה
דורכ'ן „נייעם פאלקסבלאט"
א וואונש דורכ'ן „נייעם פאלקסבלאט"
איז די שעהנסטע לשנה טובה
בעשטעלונגען ווערען שוין אנגענומען אין אדמיניסטראציע
פון „נייעם פאלקסבלאט", פיעטריקאווער 21, טעל. 24,71

סטרוזש אומגליקליך אריינגעפאלן אין א ברונעם

(–) אויף פיעטריקאווער 43 איז נעכטען אין דער פריה פארגעקומען פאלגענדער טראגישער פארפאל: דער 45-יעהריגער וועכטער פונ'ם הויז ש. לאובערס, האט וועלענדיג אויסשמירען מיט עהל דעם מאטאר אין ברונעם זיך אראפגעלאזט אויף א לייטער אין דער פינסטערער טיפעניש. פלוצים האט ער זיך אויסגעגליטש און איז ארויפגעפאלען גלייך אויף די צעהן-רעדער פון מאטאר.

די געשרייען פונ'ם אומגליקליכען האט מען באלד דערהערט פון אויבען, עס האט אבער קיינער נישט געהאט קיין דרייסקייט זיך אראפצולאזען אין פינסטערען ברונעם. די פייערלעשער האבען דעם אונגליקליכען ארויסגעצויגען שוין מיט שוואכע סמנים פון לעבען. די פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

28
זונטאג
כ
אלול תרפ"ט

סעפטעמבער

זון-אויפגאנג 5.30
זון-אונטערגאנג 5.24

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911

(–) מארגען וועט אין לאקאל פונ'ם מי[...]יטערישען אמט, פיעטרקאווער 212, פארקומען די [...]עגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911.

צו דער רעגיסטראציע דארפען זיך מעלדען [...]י געבוירענע אין יאהר 1911, וועלכע וואוינען [...]ויפ'ן שטח פונ'ם 4 פאליציי קאמיסאריאט און [...]יערע פאמיליע-נעמען הויבען זיך אן מיט די [...]וכשטאבען

Sz T U W Z Ż

אין די וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 1[...] פאליציי קאמיסאריאט און זייערע פאמיליע-נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

N O P R S Sz T U W Z Ż

רשימות פון 1909, 1908, 1907

(מ) דינסטאג, דעם 1 אקטאבער הויבט מען [...]ן צוזאמענשטעלען די רשימה פון די געבליבענע [...]ענער אין י. 1909 ווי אויך פון די וואס זענען [...]עבוירען אין 1907 און 1908 י. און האבען זיך [...] דער פאבאר-קאמיסיע נישט געשטעלט. אין [...]ער רשימה וועלען אריינגעטראגען ווערען אלע, [...]אס וואוינען אין לאדז, אומאפהענגיג פון דעם, [...]ואו זיי זענען געבוירען. די, וואס האבען נישט [...]יין שטענדיגען וואוינארט אין פוילען און וועלען [...]יך צייטווייליג געפינען אין לאדז פון 1 אקטאבער ביז'ן 30 נאוועמבער און די וואס געפינען [...]יך צייטווייליג אין לאדז און קענען נישט צוליב [...]ועלכע ס'איז סבות, צושטעלען זיך צו די רשימות [...]ין די ערטער וואו זיי וואוינען שטענדיג.

די רשימות וועלען צוזאמענגעשטעלט ווערען אין מיליטעריש-פאליציייאישען ביורא פון מאגיסטראט לויט'ן פלאן, וואס וועט בעזונדער פערעפענטליכט ווערען.

מיליטער-דינסט פון 1908

(2) די פ.ק.או. האט איבערגעשיקט צו דער מיליטעריש-פאליצייאישער אפטיילונג ביים מאגיסטראט די רשימות פון יאהרגאנג 1908, וואס דארפען אריינגעצויגען ווערען אין אקטיווען דינסט. די „קארטי פאוואלאניא" וועלען פאנאנדערגעשיקט ווערען פון 1 ביז 10 אקטאבער פאר אלע מיליטער-אפטיילונגען א חוץ פיעכאטע און קאוואלעריע.

צוזאמענפאהר פון דער דייטשער סאציאליסטישער פארטיי

(2) דעם 5. און 6. אקטאבער וועט אין לאדז פארקומען דער אלפוילישער צוזאמענפאהר פון דער דייטשער סאציאליסטישער פארטיי. אויף דעם צוזאמענפאהר וועט פארקומען די פעראייניגונג פון דער פארטיי און דער פארטיי אין אויבערשלעזיען און צעשין.

צום צוזאמענפאהר וועלען קומען פערטרעטער פון די דייטשע סאציאליסטישע פארטייען אין דייטשלאנד, עסטרייך, טשעכאסלאוואקיען און דאנציג.

פון „לינת-החולים"

פרייטאג איז אין „לינת-החולים" פארגעקומען א ברית. סנדק איז געווען דער סאקאלאווער רבי, וועלכער האט דעם פאל פערשריבען אין גאלדענעם בוך פון דער געזעלשאפט.

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינענע פראצאחניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע קאפטעטען, הי: וסלטרקעס אויף פלאטפוסען, קונסט-ליכע פיס, גארסעטען א. ז. ו. אפאנגען פון 5—7 אוו.
צוריקגעקעהרט.

2 קינדער טראגיש אומגעקומען אונטערן טראמוואי

(2) אויף קאנסטאנטינער גאס אין די הונדער-טער נומערן האבען זיך נעכטען אין דער פריה בעשפילט 2 קינדער די 4 יעהריגע העלענא קוביאק און דער 2 יאהריגער אנטאני פאוולאק. דערווייל איז פון איין זייט אנגעפאהרען א פוהר, די קינדער וועלענדיג אויסמיידען די פוהר זענען ארויפגעלא-פען אויף די שינעס און נישט בעמערקט אז ס'לויפט אן א טראמוואי-וואגאן נומער 15. דער מאטאר-פיהרער האט בעמערקט די קינדער שוין צו שפעט און נישט געקענט פערהאלטען דעם טראמוואי, וועלכער איז מיט'ן גאנצען אימפעט ארויף אויף די קינדער און זיי צושניטען אויף שטיקער דאס מיידעלע איז צושניטען געווארען אויף צוויי טיילען, ביים יונגעלע האט עס אפגעריסען דאס קעפעל. די קערפערלעך זענען צודריקט געווארען און פערוואנדעלט געווארען אין א בלוטיגער מאסע.

ס'איז זיך צונויפגעלאפען א המון, וועלכער האט געוואלט לינטשען דעם מאשיניסט, וועלכען די אנגעקומענע פאליציי האט קוים אפגעראטעוועט. ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די קינדער האט מען געבראכט צו פר. טורטשאק, זייער באבע. די טורטשאק איז משוגע געווארען. דעם מאטאר-פיהרער, וועלכער האט בעקומען עטליכע וואונדען און איז שטארק צושלאגען געווארען האט מען ארעסטירט. א סך פרויען וואס זענען געפאהרען אינ'ם טראמוואי האבען גע'חלשט. די ארויסגערו-פענע פאגאטאוויע האט זיי ערשטע הילף.

שטיצט די לאדזער פייערלעשער!

העלפט די היטער פון אייער האב און גוטס

היינט קומט פאר א גרויסע פערוויילונג אין „העליאס" און אויפ'ן ספארט-פלאץ — לטובת די לאדזער פייערלעשער.

די פוילישע, יידישע און דייטשע געזאנג-פער-איינען און די ספארט-פעריינען טרעטען ארויס אין דער אימפרעזע און בעווייזען דערמיט זייער סימ-פאטיע צו דער סימפאטישער און אויך נוצליכער אינסטיטוציע.

א חוץ דעם וועלען אויף די גאסען פערקויפט ווערען 10 און 20 גראשענדיגע אפצייכנונגען. אזעל-כע אפצייכנונגען וועלען פערקויפט ווערען אין אלע קינאס, טעאטערן און רעסטאראנען.

די פערוואלטונג און קאמאנדע פון די פייער-לעשער בעטען אויך די בעזיצער פון די זאמעל-ליסטעס — די ליסטעס מיט דעם געזאמעלטען געלד אפצושיקען אין קאנצעלאריע אויף שענקעוויטש 54.

א הייסען אפעל צו די לאדזער בירגער אונטער-צושטיצען די אונטערנעהמונגען פון די פייערלעשער האט ארויסגעלאזט יוזעף וולאדיסלאוו גארטשיצקי.

פון ארבייטס-געריכט

(וו) דאס ארבייטס-געריכט האט בעהאנדעלט א זעהר כאראקטעריסטישען פראצעס, וואס האט א שייכות מיט אינוואלידען-פערזיכערונג.

דער ארבייטער אנטאני גאלעוויטש האט געאר-בייט אין דער פירמע י. ק. פאזנאנסקי.

אין 1922 איז מיט גאלעוויטש'ן פארגעקו-מען אן אומגליקס-פאל, בעת דער ארבייט — עס איז איהם אראפגעפאלען אן אייזערנע רעהר אויפ'ן קאפ און צוליב דעם האט ער פערלוירען זיין אר-בייטס-פעהיגקייט, ווי עס האט פעסטגעשטעלט א דאקטאר, אויף 10 פראצענט.

דער ארבייטער, וועלכער האט צו יענער צייט פערדינט 1.313 פוילישע מארק, וואס עס מאכט אויס 720 זלאטים פאדערט צווייטרידיטעל פון דער סומע פערזיכערונג (480) 10 פראצ. ר. ה. 48 זל. א יאהר; פאר 6 יאהר מיט 9 חדשים 324 זל. און א רענטע אויפ'ן גאנצען לעבען צו 48 זל. א יאהר.

דער פארשטעהער פון דער פירמע האט גע-פאדערט דער פראצעס זאל אנולירט ווערען, ווייל עס געהערט נישט צו דער קאמפעטענץ פון אר-בייטס-געריכט, נאר צום אלגעמיינעם געריכט.

דער פארשטעהער פון גאלעוויטשען האט גע-טענה'ט, אז דאס שטעטישע געריכט האט דעם ענין שוין בעהאנדעלט און זיך ערקלערט אלס נישט קאמפעטענט און אז ווי דער פראצעס איז ענט-שטאנען פאר דעם 1. יולי 1924 געהערט ער אויך נישט צו דער קאמפעטענץ פון די שידס-געריכטען.

דאס ארבייטס-געריכט האט מספים געווען מיט די אויספיהרונגען פון דעם פערטרעטער פון דער פירמע און דעם פראצעס אנולירט.

2 ארבייטער פערברענט

די גרויסע פאבריקס-שרפה אין זגערזש

(—) פרייטאג האבען מיר מיטגעטיילט וועגען דער שרפה אין זגערזש, בעת וועלכער ס'איז פער-ברענט געווארען די פאבריק פון פויגערואן אויף דאמבראווסקי 10. בעת דער שרפה איז פערברענט געווארען די 54-יאהריגע ארבייטערין מאריא טעש-קאווא, אויף מארגען האבען די פייערלעשער גע-פונען א פערקוילטען קערפער פון א מאנספער-זאן, ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט איז עס געווען דער קערפער פונ'ם 38-יעהריגען ארבייטער אלעק-סאנדער סקאווראנסקי.

ווי די ארבייטער געבען איבער איז שוין סקאוו-ראנסקי געווען אין הויף אבער ער האט זיך דער-מאהנט, אז אין דער ברענענדער פאבריק האט ער איבערגעלאזט דעם הוט און די מארינארקע. ער איז אוועק נאך זיי און שוין צוריק נישט ארויס-געקומען. סקאווראנסקי האט איבערגעלאזט א פרוי מיט 3 קינדער.

לאדזער עקספאנאטען אויף דער פויזנער אויסשטעלונג

(—) דער מאגיסטראט האט בעשלאסען אלע עקספאנאטען, וואס ער האט אויסגעשטעלט אויף דער פויזנער אויסשטעלונג אויסשטעלען אין לאדזער אין דער שטעטישער גאלעריע.

א געהאנגענער אויף א בוים

(—) עטליכע פויערטעס, וועלכע האבען גע-קליבען שוואמען אין וואלד לעבען גוט בארטשי-גלאן האבען פלוצים דערזעהן אויף א בוים אן אויפגעהאנגענעם מענשען.

די איבערגעשראקענע פויערטעס האבען אלאר-מירט פאליציי.

דער אויפגעהאנגענער, עס האט זיך ארויס-געוויזען, אז דאס איז דער 24 יעהריגער יאן מאדאלינסקי, האט אנגעגעבען אין א בריף, וועל-כען מען האט ביי איהם געפונען, אז פאמיליען אנגעלעגענהייטען האבען איהם געצווינגען צו ענ-דיגען מיט זיין לעבען.

ארבייטער אומגעקומען אונטער'ן טראמווי

(—) פרייטאג פארטאג איז דער ארבייטער יאן פענסקי געהענדיג צו דער ארבייט אויף ראקי-טשינער גאס ארונטערגעפאלען אונטער די רעדער פון טראמוואי און איז געבליבען טויט אויפ'ן ארט. דער מאטאר-פיהרער האט בעקומען א נערוועז-אטאק. דערווייל איז אנגעקומען פענסקים פרוי. ווען זי האט זיך דערוואוסט, וואס ס'איז געשעהן האט זי אויך בעקומען א נערווען-אנפאל. די פאגאר-טאוויע האט איהר ערטיילט הילף.

פון האנדעלס-געריכט

(—) חיים משה גאטליב אינהאבער פון א קאנ-פעקציע-געשעפט אין בושעשין האט בעקומען א פראלאנגאציע פון די צאהלונגען אויף 3 חדשים פון 24-טען סעפטעמבער אן.

פרי ראבינאוויטש (נאוואמיעסקא 26), קאנ-פעקציע-געשעפט און אבא שפיצבערג (פיעטרי-קאווער 28) האבען זיך געווענדעט אין האנדעלס-געריכט, אז מ'זאל זיי פראלאנגירען זייערע צאה-לונגען.

הילף-אקציע פאר א"י אין גייערס ראיאן

אונטער דעם פארזיץ פון די ה"ה: מ. פלאצ-קער און ז. קליין מיט די בעטייליגונג פון ה' ט. ז. ראבינאוויץ איז געגרינדעט געווארען א הילפס-קאמיטעט פאר די געליטענע פון די געשעהענישען אין א"י אין גייערס-ראיאן. אין קאמיטעט געהערען ארײן פטאשניק, א. איצקאוויץ, י. ראזענבלום, פ. פריד-מאן, ז. שטורע, י. שליאמאוויץ, ר. קאטקאונג, א. זאכאריעט, י. קאמפעל, ש. י. מאנגאג, ב. ה. ביאליסטאצקי, ש. פרידמאן, מ. ראטהאלץ, ז. ע. מאנג. געלט פארזיצענדער מ. פלאצקער. קאסיר — ז. קליין.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) וואיטשיצקי, נאפיורקאווסקא 27; דאני-לעצקי, פיעטרקאווער 127; אוליניצקי און צימער, וואולטשאנסקא 37; יורשים פון לוינוועבער, פריי-הייטס-פלאץ 2; יורשים פון הארטמאן, מלינארסקא 1; קאהאנע, אלעקסאנדרווסקא 80.

בשופר גדול יתקע

אלע האבען זיך שוין איבערצייגט, אז די ביליגסטע און רעעלסטע

פערפומעריע י. דרוקער

איז נאר ביי

11 זאוואדזקא 11, טעל. 75-92

צוליב די בעפארשטעהענדע יום-טובים, איז מיין פערפומעריע פערזעהען מיט א זעלטענעם אויסוואהל פון די בעסטע

קאסמעטישע ארטיקלען,

ווי: פערפומען, טואלעט-זייפען, פודערן, בלומען-וואסערן א.ז.וו.

בעמ.: יעדער קויפער בעקומט GRATIS א פלעשעל פערפום.

אס'איז נישטא קיין שלום בית,

שיקט מען דאס מעבעל... אפרעטירען, און דאס ווייבעל ווערט... נעבלייכט

(—) מיט א 2 יאהר צוריק האט סאלא, א בעלעבאטיש מיידעל פון אזארקאוו, חתונה געהאט מיט'ן זון פון א לאדזער פאבריקאנט גראפעטשיק ציגעל-גאס 41). דער יונגערמאן האט געקריגען א פאר הונדערט דאלאר נדן, א דירה מיט א ווירטשאפט און האט געמאכט שותפות מיט'ן פא-טער: מ'האט פאבריצירט קונסט-זייד.

די געשעפטען זענען געגאנגען נישט שלעכט, אבער קיין גרויס שלום בית איז ביים יונגען פאר פאלק נישט געווען: דערפאר האבען שוין גנזארגט דעם מאנס 3 שוועסטער, יונגע מיידלעך. חוץ מזה איז ער — א חסידישער יונגערמאן, און זי א מאדערן ווייבעל, וואס האלט זיך א ביסעל פרייער.

געוואוינט האבען זיי אויף איין הויף מיט די עלטערן.

דערווייל איז ביים יונג פאר פאלק געבוירען געווארען א קינד.

אנהויב זומער איז סאלא מיט'ן קינד ארויס-געפאהרען צוזאמען מיט איהרע שוויגער-עלטערן אויף זומער-וואוינונג אין ווישניאווא גורא, וואו זי האט פערבראכט דעם גאנצען זומער.

ווען זי איז היינטיגע וואך צוריקגעקומען פון זומער-וואוינונג, האט זי געטראפען די שטוב אויסגעליידיגט. שכנים האבען איהר דערצעהלט, אז די זאכען פון שטוב האט דער מאן ערגיץ ארויסגעפירט, און אז אפגעפיהרט האט עס דער פורמאן, וואס פיהרט דעם מאנס סחורה.

ס'איז געווארען א סקאנדאל און מ'האט זיך דערוואוסט אויך, אז דאס גאנצע איז אפגעפיהרט געווארען אין דער אפרעטור, וואו דער פאברי-קאנט אפרעטירט זיינע זייד-אויסארבייטונגען.

דער סקאנדאל איז זעהר אויס שוין געווען צו בולט, און נעכטען האט מען די ווירטשאפט צוריקגעבראכט א היים.

ווי ס'האט זיך ארויסגעוויזען, האט דער פאבריקאנט אין אפרעטור ערקלערט, אז די זאכען שטעלט ער דארט אוועק „צייטווייליג" ביז ער וועט ענדערען זיין דירה.

דער יונגער פאבריקאנט בעהאלט זיך איצט אויס און זיין יונגע פרוי מיט'ן 10 חדשים'דיגען קינד איז דערווייל א פערלאזטע שטרויענע אלמנה.

קאלעקטיווע פארלעזונג וועגען געשעהענישען אין ארץ-ישראל

(—) נעכטען איז אין פילהארמאניע פארגע-קומען א קאלעקטיווע פארלעזונג פון די לינקע פועלי-ציון וועגען די געשעהענישען אין א"י. אין אנהויב פון דער פארלעזונג איז בעעהרט געווא-רען מיט אויפשטעהן דער אנדענק פונ'ם איצט פערשטארבענעם יקיר מארקעוויטש, וועלכער איז בעת דער פארלעזונג פון ה' ערעם אין ווארשא דער-שטאכען געווארען דורך די „רויטע". נאכדעם ווי ס'האבען גערעדט די ה"ה בראנט, ראטמ. בוקסבוים און יוסף ראזען איז אנגענומען געווארען א רעזאלו-ציע, וואס פעראורטיילט די שטעלונג פון די „רויטע" און פון „בונד" צו די געשעהענישען אין א"י און די יודישע ארבייטער זענען אויפגעפאדערט געווארען צו שטיצען די פועלי-ציון אין א"י, וועלכע שטרעבען צו א פערשטענדיגונג מיט די אראבישע ארבייטער און פיהרען א געמיינזאמען קאמף מיט'ן ענגלישען אימפעריאליזם.

ס'איז אויך אנגענומען געווארען א פראטעסט-רעזאלוציע געגען דער רעגירונג פון א"י פאר ער-קלערען אונלעגאל די פארטיי פון די לינקע פועלי-ציון אין תל-אביב.

צום סוף האט ה' בוקסבוים נאך גערעדט וועגען דער קאמפאניע, וואס ווערט לעצטענס געפיהרט געגען דער צענטראלער יודישער שול-ארגאניזאציע.

ס'איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, וואס רופט צו שטיצען די שולען פון דער צ.י.ש.א.

צוביסען פון א משוגענעם הינט

(—) פרייטאג ביינאכט האט אין דער געגענד פון באלוטער מארק א משוגענער הונט צוביסען עטליכע פערזאן. נאכדעם איז דער הונט געלאפען אויף נאוואמיעסקא. דארט האט איהם א פאליציאנט דערשאסען. די סאניטאר-וועטערינארישע מאכט-ראט פעסטגעשטעלט, אז דער הונט איז געווען משוגע.

די צוביסענע דורכ'ן הונט מוזען זיך באלד מעלדען אין סאניטאר-אפטיילונג (נישטאט 7), אז מ'זאל זיי מאכען איינשפריצונגען, אויב נישט דראהט זיי דער טויט.

„די ארץ-ישראל געשעהענישען און די יודישע יוגענד"

היינט 6 אוונט קומט פאר אין זאל פון „הזמיר" א קאלעקטיווע פערזאמלונג א.ד.ט. די א"י-געשעהענישען און די יודישע יוגענד". אלס רעדנער וועלען ארויסטרעטען ד"ר מ. פריליך, ש. קארן, ש. באבאד, מ. גאלדבערג. די פאר-לעזונג ארדענט איין די היגע ציוניסטישע יוגענט-ארגאניזאציע „עבודה". די גאנצע הכנסה איז בע-שטימט פאר די געליטענע אין ארץ-ישראל.

העברעאישע אווענט-קורסען ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

די טעג האבען זיך אנגעהויבען די איינשריי-בונגען אויף די אווענט קורסען פאר דער העברע-אישער שפראך און ליטעראטור, וואס עקזיסטירען ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. עס איז צו בעמערקען א גרויסע פראגרעסירונג פאר די קורסען בעזונדערס צווישען דער ערוואקסענער יוגענד, וועלכע גרייט זיך צו פאהרען קיין ארץ-ישראל. אנמעלדונגען פאר אנפענגער און פארגע-שריטענע ווערען ווייטער אנגענומען אין ציוניס-טישען ביורא.

געווינסען אין לאדז

נעכטען זענען אין לאדז געפאלען געווינסען פון דער לאטעריע אויף 10.000 זל. ווידער אין דער קאלעקטור פון ברייטשטיין נארוטאוויטש 31 די געווינסען זענען געפאלען אין צענטער שטאט און אין אלטשטאט, די געווינער זענען מענשען פון מיטעל שטאנד.

פון קרעדיט-קליינהענדלער-באנק

(פיעטרקאווער 18)

אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג פון דער לאדזער קרעדיט-קליינהענדלער-באנק, (פיעטרקא-ווער 18) וואס איז געווען פערבונדען מיט דער פייערליכער דערעפנונג פון נייעם לאקאל זענען דורכגעפירט געווארען וואהלען אין דער נייער פערוואלטונג, וועלכע האבען געגעבען פאלגענדע רעזולטאט:

פערוואלטונג:

שלמה טאסק, משה מיכראווסקי, מאיר קאגאן, מארעק יאסקאוויטש, שלמה גערטלער.

קאנדידאטען:

מיכאל ליכמאן, וואלף מאשקאוויטש

אויפזיכטס-ראט:

אייזיק לעווין, משה אבראמזאן, זכריה גאלד-בערג, יוסף שפרייזהענדלער, וואלף ברעון, אברהם טאביאל, הערש רובינעק.

קאנדידאטען:

שלמה ראזענבלום, יעקב קראקאווסקי, אבא דזשאלאווסקי.

Dr. med. J. MAKOWSKI

קינדער-קראנקהייטען

האט זיך איבערגעצויגען אויף

CEGIELNIANA 8, tel. 50-02

עמפפענגט פון 4–6 נאכמ.

ZARZĄD TELEFONÓW ŁÓDZKICH

prosi pp. Abonentów, żeby przed uruchomieniem telefonów automatycznych nauczyli się właściwie nadawać numery i prawidłowo obchodzić się z aparatami automatycznemi, aby uniknąć późniejszych nieporozumień.

W tym celu uprasza się pp. Abonentów, żeby łaskawie zechcieli:

1-o. PRZESTUDJOWAĆ DOKŁDNIE PRZEPISY umieszczone na str. VII Spisu Abonentów,

2-o. WPRAWIAĆ SIĘ W NADAWANIU NUMERÓW, co można wykonać już obecnie przez odpowiednie nakręcanie krążka numerowego na czynnych teraz aparatach. PRZY TYCH PRÓBACH NIE NALEŻY JEDNAK ZDEJMOWAŃ MIKROTELEFONU Z WIDEŁEK, aby nie wprowadzać zamieszania na teraźniejszej centrali ręcznej,

3-o. w razie jakichkolwiek trudności lub wątpliwości ODWIEDZIĆ POKAZY telefonowania, urządzane w gmachu telefonów przy ul. Kościuszki Nr. 12 i czynne w dni powszednie od godz. 9 do 21. Informacyi dotyczących użycia telefonów automatycznych udziela się również telefonicznie (NNr. 80-05 i 80-06).

6696

פון די קינאָס

נישט לאַנג ווי ס'איז צוריק גט געוואָרען דאָס פּרעכטיגע קינאָ-טעאַטער „קאַסינאָ" מיט איהר מאָדערנעם אויסזעהען און די דירעקציע האָט שוין בעוויזען צו דעמאָנסטרירען פילמען פון וועלט-רוהם. דער איצטיגער פילם „פּירשט-סטודענט" בעהער בלי-ספק צו די גלענצענדע בילדער, וואָס האָבען שטאַרק ערפאָלג. די הויפּטראָלע קרעאירט דער ליבלינג פון אַלע — ראַמאָן נאָוואַראָ. ס'איז אויך כדאי צו בעמערקען, אַז דער מוזיקאַלישער טייל איז גלענצענד פערפולקאָמט, שטענדיג צוגעפּאַסט צום בילד און געפינט זיך אינטער לייטונג פון בעגאַבטען מוזיקער און דיריגענט ה' לעאָן אַנטמאַר.

אין „ליגאַ" געהט איצט דער וואונדערבאַרער פילם „דער גן עדן נאָך האַלבער נאַכט". דער ספור המעשה איז דער זעלבער וואָס אין „פּראַצעס פון מערי דוגאַן". דער פילם האָט שטאַרק ריהרענדע סצענעס, און איז אָפּהענגיג פון פּסק, וואָס עס וועלען אַרויסגעבען די ריכטער, צו זי איז שולדיג אין מאָרד אָדער נישט, און צום סוף ווערט זי פריי געשפּראָכען. די הויפּטראָלע שפּילט די יונגע און שעהנע שוישפּילערין אַליס ווייט זעהר גוט.

אויסערדעם ווערט נאָך געגעבען אַ שעהנער זפּאָרט אַלס נאָכפּראָגראַם.

די דירעקציע פון „גראַנד-קינא" האָט שוין זיך קונה-שם געווען מיט איהרע בילדער. נאָך דעם ריזען-ערפאָלג פון „אינטריגאַנט" ע הט איצט אַ פּרעכטיג בילד א. נ. „דער לעצטער ראָמאַנס". מיט איוואַן פּעטראָוויטש און אַגנעס עסטערהאַזי אין די הויפּטראָלען.

צום בילד בעטייליגט זיך אויך אַ כאָר, וועלכער [illegible] יהרט אויס אַ ריהע רוסישע לידער.

אין „פּאַלאַס" געהט איצט דער פילם „די ווייסע פירשטין פון מאָסקווא".

דער אינהאַלט פון פילם איז לויט די בעקאַנטע דראַמע פון פראַנצויזישען שריפטשטעלער סאַרדאָו, א. נ. „פעדאָ", איז זעהר עפעקטפול, שטאַרק און נערוועןצערשיטערנד, בעזיצט די העכסטע שפּאַנונג, און איז געפיהרט אין אַ שנעל טעמפּאָ.

די הויפּט-ראָלע, אַלס „פעדראַ" שפּילט די אַלעמען בעקאַנטע און בעליבטע גרויסע פילם טראַגיקערין פּאָלאַ נעגרי. זי שפּילט איהר ראָלע מוסטערהאַפט, און ערפילט די אויף איהר אַרויסגעלעגטע אויפגאַבע אויסערגעוועהנליך, איהר פּאַרטנער איז נאָרמאַן קערי, וועלכער סעקונדירט איהר זעהר גוט.

אויסערדעם געהט נאָך אַ שעהנער נאָכפּראָגראַם.

אין די קינאָס „אָדעאָן" און „וואָדעוויל" געהט אַ פילם א. נ. „איהר ערשטער קיש" דער פילם איז נישט קיין דראַמע און נישט קיין קאָמעדיע, נאָר אַן עקסצענטריש שטיק פון יוגענד און ליבע, וועלכע שילדערט די קאַפּריזען פון אַ יונגער אַמעריקאַנער מיליאָנערס טאָכטער, איהר אַנטלויפען פון דער היים, איהרע נויטליידען אין בערלין, וואָס צווינגען איהר, אַ דאַנק איהר שעהנהייט און געשיקטהייט אויפצוטרעטען אין אַ בערלינער קאַבאַרעט. דער רייכער פאָטער לאָזט לאָזט איהר נאָכשפּיאָנירען און זוכען, בכדי זי אַ היים צו נעמען, און מען געפינט זי אויפטרעטען צוזאַמען מיט איהר געליבטען אין קאַבאַרעט. די ראָלע פון מיליאָנערס טאָכטער שפּילט די יונגע טשעכישע שוישפּילערין אַנני אָנדראַ, וועלכע פיהרט אין דעם פילם אַריין אַ סך לעבען און הומאָר. זי בעזיצט אַזאַ טעמפּעראַמענט, ווי די גרויסע אַמעריקאַנישע שוישפּילערינס, ווי קלאַראַ בוי און קאָלען מאָאָר און ערפילט איהר ראָלע זעהר גוט. איהר פּאַרטנער איז ווערנער פיטשאַו, וועלכער שפּילט אַלס ליבהאַבער זעהר גוט.

אויסערדעם ווערט געגעבען זעהר אַ הייטערער נאָכפּראָגראַם.

אין „קאַפּיטאָל" געהט איצט דאָס ערנסטישע מייסטערווערק „שטאָט פון ליבע" מיט קאַרמען באָני, פּרעמירטע איטאַליענישע שעהנהייט און איוואַן פּעטראָוויטש אין די הויפּטראָלען. מען מוז אויך צוגעבען, אַז דער סימפאָנישער אָרקעסטער איז בעדייטענד פערשטאַרקט געוואָרען, און גלענצענד צוגעפּאַסט צו יעדען בילד.

מעלדונג

פון די העברעאישע אָווענד-קורסען „התחיה" ביים „התאחדות"

די איינשרייבונגען אויף די העברעאישע אָווענד-קורסען „התחיה" האָבען זיך שוין אָנגעפאַנגען. איינשרייבען זיך קען מען זונטאָג, דינסטאָג און דאָנערשטאָג פון 7 ביז 9 אין ביוראָ פון די אָווענד-קורסען צעגעלניאַנאַ 75.

אַלע געוועזענע שילער און שילערינס ווערען געבעטען זיך צו רעגיסטרירען.

די לייטונג פון די אָווענד-קורסען „התחיה"

היינט — גרויסער קאָנצערט אין „פילהאַרמאָניע"

היינט 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג קומט פאָר אין „פילהאַרמאָניע" אַ גרויסער קאָנצערט פון קאַמער-מוזיק מיט'ן אַנטייל פון דעם וועלט-בעריהמטען „האָלענדישען קווינטעט". דער אויבענדערמאָנטער „קווינטעט" געהערט צו די בעסטע אַנסאַמבלען פון דער קאַמעראַלער מוזיק און זיין שפּילען לאָזט איבער אויף די צוהערער אַ שטאַרקען איינדרוק.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערן-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.

קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לאַגעווניצע, נאַרוטאָוויטשער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 32=41

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער-שוואַכע קראַנקהייטען. היי ונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען (האָר-אויספאַל)

נעהמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָווענד.

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער שוואַכע

Dzielna (Narutowicza) 9 tel. 28-98

נעמט אָן פון 8—10 פריה און פון 5—8 אָווענד

וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

DR. MED. A. URYSON

אינערליכע קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.

Konstantynowska 20, telef. 35-85.

לשמוע אל הרנה ואל התפלה

עס ווערט געדאַוונט ראש-השנה און יום-כפור

אין חתונה זאַל „קאָלאָסעאום", זאַכאָדניאַ 53

מיט בעריהמטע בעלי-תפלות און מיט אַ גוט איינשטודירט כאָר בעקוועמע פּלעצער און היגיענישע איינריכטונג. ביטע בעצייטענס זיך צו פערזעהען מיט פּלעצער. בילעטען-פערקויף יעדען טאָג פון 10 פריה ביז 10 אָווענד. פּלעצער פון 2 זל. און.

PRZEDSZKOLE przy Gimnazjum J. ABA

ZIELONA 10, tel. 22-12

דער אונטערריכט האָט זיך שוין אָנגעהויבען.

ווייטערע איינשרייבונגען דויערן.

Dyrektor (—) J. AB.

LEKARZ-DENTYSTA GLIK-ROGACKA

Główna 5, tel. 20-15

wznowiła przyjęcia

נאָר פאַר 60 זל.

מאַכען מיר איבער 3 לאַמפּען-אַפּאַראַטן ראַדיאָ אויף אַ מאָדערנעם סיסטעם מיט דער איינריכטונג פאַר אָבנעהמער פון גראַמאָפאָן-פּליטען פון אייגענעם גראַמאָפאָן.

קאָמפּלעטע צופרידענהייט.

PolskieRadjo

Inż. KRZYŻANOWSKI i S-ka

Andrzeja Nr. 4

Dr. A. MAZUR

ספּעציאַליסט פאַר האַלז-, נאָז-, אויער- און קרענק.

[illegible] 65, זאַכאָדניאַ 65, טעלעפאָן 10=66.

נעהמט אָן פון 12,30 ביז 1.30 און פון 4 ביז 6 אין נאָכמיטאָג.

Dr. Robinzon

פּיעטריקאָווער 10, טעל. 31=86

צוריקגעקומען.

אומזיסט

צו די לעזער פון „נייעם פאָלקסבלאַט" שרייבט אויף דיין נאָמען, פאָרנאָמען, חודש ווען דו ביזט געבוירען געוואָרען, וועסטו בעקומען אומזיסט אַ אַנאַליזע מיט דער שילדערונג פון דיין כאַראַקטער, פעהיגקייטען און פון דיין שיקזאַל, וועסט געוואויר ווערען ווער דו ביזט און וואָס דו קאָנסט זיין.

Warszawa, Psychgrafolog Szyller-Szkolnik Nowowiejska 32.

דעם דאָזיגען אַנאָנס און 75 גראָשען אין פּאָסט-מאַרקען ביטע בייצולעגען אויף אַרויסצושיקען. פּערזענליך פאַר געצאָהלט נעמט אָן טעגליך פון 11 ביז 7 אָווענד.

געזונדע אויגען

וועט איהר האָבען, אויב איהר וועט טראָגן אַ צוגעפּאַסטע בריל אָדער צוויקער ווי אויך אַלערלעי גלעזער, נאָר פון דער בעסטער, רעלער און לאַנגיעהריגער

OPTYK R. HERSZKORN

37 CEGIELNIANA 37 (róg Piotrk.)

אכטונג! ברילען ווערען צוגעפּאַסט גאַנץ אומזיסט! אויך לויט פאַרשריפט פון דאָקטאָר

נייעסטע אַמעריקאַנער פאַסאָנען!

רעעלע בעהאַנדלונג! קאָנקורענץ-פּרייזען!

עקזיסטירט פון 1892.

לשמוע אל הרנה ואל התפילה!

אין די שעהנע, לופטיגע און ליכטיגע זאַלען פון דעם מנין

ר' יעקב יצחק ז"ל זאַקס

פּיעטריקאָווער 6, נעגען טויער 1-טער שט.

ווערט געדאַוונט מיט

שיינע און בעריהמטע בעלי תפלות

מ'בעט צו קומען ביינגען שטעט, וואָס פריהער און זיך נישט פערלאָזען אויף די חזקה שטעט פון די פאַריגע יאָהרען.

די גבאים.

AGENT

dobrze zaprowadzony w śródmieściu w branży kolonjalnej i herbacianej, POSZUKIWANY.

Oferty sub. „Agent" do Biura Ogłoszeń, S. FUKS, Piotrkowska 50.

9701

דר. ל. שיפּמאַן

אינערליכע קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

זיעלאָנאַ 3, טעל. 72=6

וויכטיג פאַר די ג' שניידערינס!

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז פונ'ם 24-טען ד. ח. האָבען מיר ערעפענט

וואַרשעווער אַנשטאַלט פון פראַנצויז. פּליסירען און מוסטערן אויסקלאַפּן ווי אויך מערעזשקע (אַזשורקעס)

דעקאַטירען און פערבען א. פ.:

„Plissée de Paris"

אויף פּיעטריקאָווער 62, אין הויף, לינקס, געוועלב, לינקס.

[illegible] זעמטליכע און אַנפערטרויטע בעשטעלונגען פיהרען מיר אויס פּינקטליך לויט די פערלאַנגען פון דער ג' קונדשאַפט אינטער דער לייטונג פון ערשטקלאַסיגע פאַכמענישע קרעפטען, י. מ. רובינשטיין פון וואַרשא. אויף פערלאַנג ווערען די בעשטעלונגען אויסגעפיהרט אין משך פון 3 שעה.

עמפּפעהלענדיג זיך דער געעהרטער קונדשאַפט, פערבלייבען מיר

„Plissée de Paris" מיט אכטונג

62 Piotrkowska 62

אין הויף, געוועלב, לינקס.

6196

אויסוואַהל אַ גרויסען וואונש-קאַרטען

12 — 70 גר. — פּאָלודניאָווא — 17

ביי שוואַרץ, פּאָלודניאָווא 17

וואוּנדער!

ענצעלנע שטובען מיט קיכען, 2 שטובען מיט קיכען און ענצעלנע שטובען מיט אַלע בעקוועמליכקייטען אַז צו פערמיטען פון זאָפאָרט. צו ערפאַהרען

פראַנציסקאַנער 30

ביים ווירט.

9407

צו פערקויפען

ביליג אַ נייע מענער-ניי-מאַשין

זינגער'ס 33 K 16. ערקינדיגען אַלטער מאַרק 14 ביי בזורא.

9711

לשמוע אל הרנה ואל התפלה.

מיר טיילען מיט, אַז עס ווערט געדאַוונט ראש-השנה ויום-כפור אין נייעם קאָנצערט-זאַל פּיראַמאָוויטשא 3

פריהער 14) מיט די בעסטע חזנים בעקוועמע פּלעצער. לופטיגער זאַל.

השבת אבדה.

ס'איז פערלוירען געוואָרען אַ פּאָרטמעל מיט מזומן 545 זל. און דאָקומענטען ווי אויך וועקסלען: 1) אַ וועקסעל אויף 200 זל. אויסשטעלער מאַנעלע, ראָוונע, אָרדרע קושינסקי. 2) אַ אינקאַסאָ-קוויט אויף באַנק זאַכאָדני 200 זל. 3) 1 טשעק פּ.ק.אָ. אויף 115 זל. אויסשטעלער שאָכעט, קאָוועל. 4) 1 טשעק פּ.ק.אָ. אויף 97 זל. 5) אַ ווייטשאַנג אויפ'ן נאָמען פון הערש מלך קעניג. אַלע דאָקומענטען און ווערט-פּאַפּירען ווערען ערקלערט פאַר אומגילטיג. די ערליכע פינדער ווערען געבעטען דאָס געלד זיך צו האַלטען, נאָר די וועקסלען און דאָקומענטען, וועלכע האָבען פאַר קיינעם קיין שום ווערט נישט, אָפּצושיקען צו אייזיק קעניג, פראַנציסקאַנער 30.

8076

LEKARZ-DENTYSTA Glik-Liberman

Piotrkowska 120, tel. 53-72

wznowiła przyjęcia.

בלענדענד ווייס איז האפמאנ'ס
רייז-שטערקע און גלאנץ-שטערקע
איבעראל צו בעקומען.
אליינפערקויף
F. GLUGLA, Południowa 28, felefon 15-32

לשמוע אל הרנה ואל התפלה.
עס ווערט געראוועגט
ראש השנה ויום=כפור אין
ווייסען=זאל זאכאדניא 43
מ ט דעם בעריהמטען העלדען-טענאר, אבערקאנטאר
ה' אברהם טארנאווער
מיט א גרויס א־נשטודירט כאר.
בעקוועמע פלעצער מיט אלע בעקוועמליכקייטען.
פערזעהט אייך מיט פלעצער! פלעצער צו פערדינ-
גען טעגליך פון זונטאג אן פון 8 פריה ביז 11 אוו.

זיכצט אויס די געלעגענהייט, נאר 4 טעג
12 וואונש-קארטען פאר 1 זל.
יעדער בעשטעלער פון 12 קארטען קריגט צו
א סטעמפעל מיט זיין נאמען אומזיסט.
דרוקעריי ה. יאסקאוויטש, פאלודניאווא 2.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד״ר איטיך נאז, האלז, אויערן קר	$4^1/_2$—$5^1/_2$
ד״ר סערשנער קינדער-קראנקה.	$4^1/_2$-5 11-9
ד״ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—12
ד״ר לוביטש הויט און געשלעכט-קר.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד״ר שמירנפעלד נערוועז און גאסטריגע קר.	2—1
ד״ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד״ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	3—2
ד״ר שטערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	$4^1/_2$—$5^1/_2$

ספינאל-פערלעצונג, שפראך-שטערונגען חי שטאטלען א.א חי פאקען-שטעלן, קינסטליכע מערג-און-באשטראהל. איינ-שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפערעץ. אויף פערלאנג היזיטען אין שטאט. אין לעטשניצע ווערען אנגענומען אלע ארט אנשליזען, אויך פלעגמע און בלוט
אימפונגען נעגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען=אינסטיטוט.
ד״ר לאזשינסקי מטאר פאלסקא
צאהן-ארצט 10—1 3—6
קינסטליכע צאהן, קראנצען, מאטען א. ז. וו.
די לעטשניצע איז אויך מעטי זונטאג

Dr. med. W. EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל. 34-72
נעמט אן פון 6—8 אווענד

Dr. med.
H. LAJCHTER
צאהן-כירורג
דיזאסטע-, קין-, גימען,
און צונג-קראנקהייטען.
Konstantynowska 9.
telefon 49-66
od $1^1/_2$—5 po poł. 4604

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט- און וועגערישע קראנקה
רענטגען און ליכטהיילאינגס.
נעמט אן פון 4—7 אין אווענד
צוריקגעקעהרט

Dr. W. ŁAGUNOWSKI
Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych
przeprowadził się na ul.
Piotrkowskiej 70
róg Traugutta).
Przyjmuje od 8^{30} do 10^{30} rano, od 1-ej do 2^{30} pp., od 6 do 8^{30} wiecz.
w niedziele i święta od 10 do 1-ej.

לעכער
מאשינאוועס
ווערן אנגענומען
צו ביליגע פרייזן
ג. נארדמאן ציגלג. 29

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).
Od 24. IX. do 30. IX. 1929 r.
Dla dorosłych:
PRZYGODY
BRYGADJERA GERARDA
Według powieści CONAN DOYLE'A
W rolach głównych
PHYLLIS HAVER i ROD la ROCQUE
Dla młodzieży:
PIRACI PUSTYNI
w rolach głównych:
MARY CARR i FRED THOMSON

בחצי חנם!! מחזורים
ווילנער סקלאד ספרים | פערטרעטער פון קאלאמייער טליתים
א. מ. גרובשטיין
ווסכאדניא 54. פראנט 1=טער שטאק.
צו בעקומען ש״ס, טורים, רמב״ם, חומשים, פסוקים, מדרשים, משניות, מחזורים און מחזורים מיט פוילישער איבערזעצונג, סידורים. ספעציעלער אויס-וואהל סידורים פאר כלה-מתנות. טליתים קא-לאמייער, טערקישע און פיינע זיידענע, אויך טליתים קטנים, ציצית, זיידענע גארטלען, קאפלען, אויך א גרויסער סארטימענט פון פערשידענע ספרים
25 פראצענט ביליגער ווי איבעראל!
א. מ. גרובשטיין, ווסכאדניא 54 פראנט 1. שטאק

PORADNIA
WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים=ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט=קראנקה.
אין מענער=שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען.
קווארץ=לאמפ. עלעקטרישער
הייל=קאבינעט קאסמעטיק.
—— טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. ——
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פ־וי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

Kino MIMOZA
ul. KILIŃSKIEGO 178.
פון שבת, דעם 21. ביז מאנטאג, דעם 30. סעפט. ד. י. איינשל.
גרעסטע פרעמיערע פון די לעצטע יאהרען!
ראמאנטישע פאסירונגען פון בעריהמטען סטיענקא=ראזין
וואלגא... וואלגא...
(WOŁGA... WOŁGA...)
רעזשיסירט דורך Turzański שפעטער פון „Kurjer Carski"
צום אויביגען בילד איז אנגאזשירט געווארען א ספעצ. כאר ביי דער רוסישער קאלאניע אין לאדז, וועלכער וועט אויספיהרען א רייהע רוסישע לידער. — סווערט געבעטען צו קימען אויף די פריהערדיגע סעאנסען. נעכסטער פראגראם: „געטליכע פרוי"

בחנם!
איז די אויגען אונטערזוכונג ביים קויפען א בריל אדער א צוויקער, וועלכע מען בעקומט אמביליגסטען ביי
פר. פאסטלעב
71 פיעטריקאווער 71
א גרויסער אויסוואהל פון שטייגער-ברילען ZEIS-GLÄSER
ברילען=גלעזער קויפט מען נאר ביי פאסטלעב | עלטסטער און ביליג=סטער געשעפט אין לאדז

אכטונג, געעהרטע דאמען!
דאס ניי=ערעפענטע פעלץ=ווארען=געשעפט
און פון דאמען קאנפעקציע א. ש.
RAPUCH i MICENMACHER
לאדז, פיעטריקאווער 24, טעל. 69=77
עמפפעהלט דער ג' קונדשאפט די נייעסטע מאדעלען פון פאלטענס און ראמען- און הערען-פעלצען זאווי א גרויסער אויסוואהל פון סעזאן-נייהייטען און פעלעלעך און בלאמעס.
בעמערקונג: ערשטקלאסיגע אויספיהרונג, צוגענגליכע פרייזען און אויף בעקוועמע בעדינגונגען.
6279

Dr. med. J. Polakow
קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
קאנסטאנטינער 37, טעל. 39-75
אין דער לעטשניצע פעטריקאווער 294, ט. 2-89

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.
אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 5—9 אווענד.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr.
M. Wolfson
צוריקגעקעהרט.

צאהן=ארצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
14 Zawadzka 14
נעמט אן פון 2 - 10 און פון 7 - 4

אכטונג!
צו פערמיטען!
1 צימער און קוך הויכע קעלערס גוטען צושטאנד פאבריקס=לאקאלען מיט עלעקט-רי, ווי אויך א גאהעלב, צו פערקויפען פער-שידענע כלים פאר אויסארביימונג פון שאקאלא-דע, צוקערווארג, וואפלען, אויך מאלינע-עסענץ, עמיקעטען צו קארמעלען
ביי ווראבלעווסקי, נאווארמיעסקא 21.

עלטערן!
אין מען לאנג ווערען עקויסטירענדע אנגענומען
חדר=שולע
קינדער, וואס לערנען אין פאוושעכנע שולען צו ריטרנען: חומש, רש״י, תנ״ך, משניות, גמרא, הימ-מאריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריוו וועלבסט צוזאמענשטעלען. ס'ווערען אויך אנגע-נומען אנפענגער פון 5 יאהר אן, וואו ס'ווערט אין פערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך עברי, א שטרענג-רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פרייזען.
מנהל יחיאל דוד ראזענפעלד
פלאץ וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6
קוער אפיצינע, רעכטס, 2, שט.

צאהן=ארצט
JAKÓB KARMAZYN
2 פאלודניאווא 2
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פערזענליך פון 9—1 מיטאג און 3—7 אוו.

טליתים=פאבריק
אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, קאלאמייער, ווי אויך טליתים-קטנים, הורט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית
צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל, ביי
א. ח. ציטרינאווסקי, קאמיענא 1,
אין 2. טויער, פארטער. קומט איבערצייגט אייך!
בעמערקונג: ס'ווערען אויך אנגענומען אלטע טליתים צום וואשען.

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חוק לישראל הוא משפט!!!
זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא
17 פיעטריקאווער 17
52 זאכאדניא 52
טעלעפאן 48-79
וואו עס ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, אדוואלאניעס, אלערליי ספראוועס קארנע און ציווילע וועגען דירות אין אורזשאנד ראזיעמטשי ספעציאליסט פון שותפות=אקטען.
מיט אכטונג
י. מאנעלא, פעטריקאווער 17
רעכטס-קאנסולענט

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך=דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראקאווסקי נאז האלז, אויערן קר.	10—11 2—3 7—6
ד״ר רושאנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד״ר גאלדשטיין- אויגען-קראנקהייטען פאלאק	1—2 7—8
ד״ר יוסטמאן נערוועז קראנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד״ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד״ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף	$11^1/_2$-1 5-6
ד״ר קאנטאר כירורגישע-קראנק.	$4^1/_2$-$5^1/_2$ זונ. 1—2
ד״ר ווינבערג אינ. חערץ לונגען	12—1, $6^1/_2$—$7^1/_2$
ד״ר סמופעל רענטגען	12—2, 4—6
א. נראדזענטשיק צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעס צאהן-ארצט	3—8

צאהן-טעכניק, בעלייכטונגען, קראנען, מאסטן א. א. ח.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען=אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראנקהייטען קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מענליכע אנאליזען. א קורס פאר שטאמלער. אימפונגען נעגען שארלעך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכמ.
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג
וויזיט אין דער שטאט.
ערצט.-קאסמעטיש. גאבינעט
פרל. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אווענד

אבאנעמענט-פרייז: פארן מאנאט 18 זל. פריינטאג און ערב יו״ט 24 גר. אין דער ווָאך 8 ...
אין לאדז — 5 זל. מיט צושטעלן 5 ...
... 40 ...
... 12 ... 60 ...
... 10 ...
... 50 ... 160 ... מיליגראמ-פרייז 10 גר.
Z Wydawnictwa „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami Ch. J. Brzostowski i D. Silberberg. Centralna i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska ...
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.